

Fagbladet

OFFICEREN

02 / APRIL 2024

TEMA:

F-35

EN NY VIRKELIGHED PÅ
FLYVESTATION SKRYDSTRUP

NU SKAL ALLE REGISTRERE ARBEJDS
TID
GOODBYE GLOBALIZATION - THE RETURN OF A DIVIDED WORLD
AFVIKLING AF MERARBEJDE
HVAD ER RÅDIGHEDSLØN?

www.hod.dk

INDHOLD

NR. 2/2024

Leder

Kort nyt

OK24

Officers-otium med stort O

HUSK! Nu skal alle registrere arbejdstid

Interview:
Goodbye Globalization

Faglige Forklaringer

HOD's Hovedbestyrelse:
Jan Landberg Svendsen

TEMA: F-35

- Fremtiden er kommet til Skrydstrup
- F-35 Campus
- Logistik i en ny form

Verserende sager

Forsidefoto:
Lockheed Martin

Bagsidefoto:
Morten Fredslund

Formand
Niels Tønning
niels@hod.dk

DET DYBE V

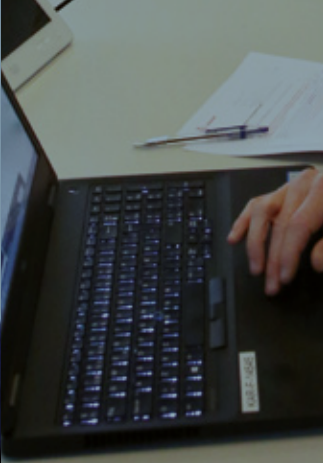
DET LIGGER I RYGMARVEN PÅ ALLE KAMPVOGNS-BESÆTNINGER, at enhver bevægelse fremad starter med en bevægelse bagud i et dybt V. Det gælder åbenbart også for det største forsvarsforlig i mands minde, at det skal gå tilbage, før det kan gå fremad.

Meen det behøvede jo ikke at være så dybt et V, at det bringer Forsvaret i en værre tilstand end før det såkaldte 'substantielle løft' i forrige forlig. Aktuelt er det eneste substantielle vist afstanden mellem de politiske udmeldinger og oplevelsen hos de ansatte i Forsvaret.

Foreløbig har forligskredsen reelt kun besluttet, at man har en intention om at bruge rigtig mange penge. Alle detaljer, herunder den meget tiltrængte genopretning af Forsvarets smuldrende fundament, skal besluttes i såkaldte delforlig.

Selvom forligskredsen før jul indgik første delforlig, og man med den seneste udmelding vil tilføre yderligere 35,2 mia. kr. tidligere i forligsperioden, så kører vi fortsat baglæns. Intet iværksættes, før implementeringsplaner og businesscases er godkendt, og mens vi venter, udhules driften af merforbrug i 2023 og ufinansierede ekstraopgaver som følge af de mange Ukraine-donationer.

Jeg tror, at alle støtter op om Ukraine-indsatsen, men oftest ydes støtten på bekostning af Forsva-

rets egen drift. Det er donationen af F-16 desværre et meget tydeligt eksempel på. Mens økonomien til flyreservedele, køretøjer og jordudstyr stadig afventer politisk godkendelse, samles og pakkes den logistiske støttepakke af egne beholdninger og gøres klar til afsendelse i april. Man kunne få den tanke, at processen forceres for ikke at stille regeringen i et dårligt lys ved NATO-topmødet i Washington, men risikoen er, at ukrainerne på den lange bane ikke kan operere med flyene, og at Danmark uden erstatning for det donerede materiel får svært ved at opretholde F-16-beredskabet og uddannelse af ukrainere i Danmark.

Som nævnt er det desværre ikke kun Ukraine-indsatsen, der presser Forsvaret. Selvom ingen af styrelserne vil kalde det ved rette navn, så har merforbruget i 2023 reelt medført et aktuelt ansættelsesstop i både FMI og FES. Der er resten af året ikke økonomi til at få skiftet en mus eller et tastatur, og nyansatte administrative medarbejdere

må vente måneder på en PC. Der er godt nok bevilget penge til reovering af fire kaserner, og det er tiltrængt, så tak for det, men for resten er der kun

”

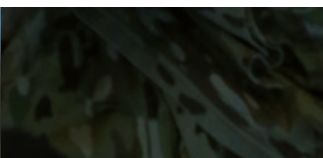
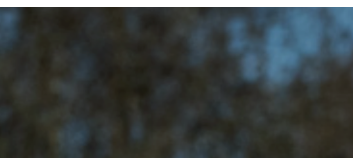
Selvom ingen af styrelserne vil kalde det ved rette navn, så har merforbruget i 2023 reelt medført et aktuelt ansættelsesstop i både FMI og FES. Der er resten af året ikke økonomi til at få skiftet en mus eller et tastatur, og nyansatte administrative medarbejdere må vente måneder på en PC.

plads til den mest nødtvungne bygningsvedligeholdelse, og lige om lidt skal regningen for OK24 og merforbruget på lønsum i 2023 betales. En regning på næsten 1% af lønsummen. Det vil med sikkerhed ikke skulle indhentes ved fyringer, for tænk hvilket absurd signal det ville sende, men så vil det jo alt andet lige lægge yderligere driftsbesparelser på de i forvejen hårdt prøvede medarbejdere i Forsvaret.

Jeg må vist desværre igen erkende, at situationens alvor ikke trænger ind på Christiansborg, og vi har nu stået på den brændende platform så længe, at der

efterhånden kun kan være gløder tilbage.

Så kære politikere: erstat skåltalerne med handling og få økonomien ud at arbejde.

Merarbejde skal stadig honoreres

Den 19. marts 2024 afholdt FPS og HOD et forhandlingsmøde i forbindelse med vores forhandlingsbegæring i 4 sager, som omhandlede forhold om merarbejde og ferie.

Sagerne var alle opstået i forbindelse med årsskiftet, hvor arbejdstiden jo skal opgøres. Det samme gælder ferien, som for en del har udløb. I alle tilfælde var medarbejderne blevet nulstillet eller temmelig ringe honoreret.

FPS og HOD kunne med baggrund i FPS' undersøgelse af sagerne, lukke alle 4 sager til medlemmernes bedste.

Der er dog et par forhold som vi, med baggrund i sagerne, skal flage op:

1) Ferieåret kører fra 1. september til 31. august det følgende år. Hertil har man til udgangen af året til at afvikle ferien for det pågældende år. Ferieloven giver kun mulighed for at overføre maksimalt 5 feriedage til det nye ferieår – og det er netop her, vi har en del sager.

HOD holdning er, at det er arbejdsgiver, som i sidste ende har ansvaret for, at der sker en korrekt planlægning, og arbejdsgiver har det sidste ord i forhold til at fastlægge ferien.

2) Arbejdstid opgøres minimum en gang om året for officerer, og det er med udgangen af året, idet officerer har en normperiode på 12 måneder (kalenderåret).

Efter opgørelsen har man 1. kvartal i det nye år til at afvikle merarbejde i forholdet 1:1.

Når 1. kvartal er gået, så skal det resterende merarbejde honoreres i forholdet 1:1.5 – med mindre medarbejder og arbejdsgiver har indgået en aftale om videre afvikling, konvertering til fridøgnbank eller opsparringstimer. (Anført i FPSBST 201-8)

De seks formænd for de nordiske officersorganisationer har været samlet til halvårsmøde. Det var denne gang henlagt til Bruxelles i forbindelse med Finland og Sveriges indtræden i NATO. Samlingen gjorde det endnu engang tydeligt, at udfordringerne er de samme for alle fire lande, først og fremmest fastholdelse af militært personel, og at højere løn er et væsentligt parameter i løsningen på den udfordring.

HUSK
Tillidsrepræsentants-
seminar den 22.-23. maj
i Svendborg.

Meld dig til på hod.dk

TEL. 33 12 82 53
E-MAIL: MWM@MWMORCH.DK

Frederiksborgvej 199
2400 København NV
CVR. NR.: 89 69 70 18
WWW.ORDENSBAAAND.DK

KONGELIG HOFLEVERANDØR

M. W. Mørch & Søn's Eftf. Ap.S.

LEVERANDØR TIL ØRDENSKAPITLET
GRUNDLAGT 1830

DANSKE OG UDENLANDSKE
ORDENSBÅND
MINIATUREORDENER OG MEDALJER
BÅNDSPÆNDER TIL UNIFORMER

LEDIGT LEGAT

"DEN CLASSENSKE LEGAT-SKOLES Understøttelsesfond" uddeler årligt 2 legatportioner á kr. 15.000 til børn af Forsvarets befalingsmænd af linien samt officerer på det militære lederniveau, til uddannelse ved statens højere læreanstalter eller anden videregående uddannelse. Der tildeles ikke legat til børn af officerer på det militære chefniveau.

Ansøgerne prioriteres i forhold til, om de er optaget på et fremtidigt studieophold i udlandet, har afsluttet en bacheloruddannelse og er værdig trængende.

Ansøgningskema kan hentes på skolens hjemmeside <https://dcl.aula.dk/> eller ved henvendelse til skolen hos skolesekretær Maria Sandberg på tlf. 3366 2190.

Det udfyldte ansøgningskema samt bilag sendes senest den 29. april 2024 til Område Amager via Digital Post på Borger.dk med emnetekst "Legat - att. Svend Alleslev". Link kan findes på skolens hjemmeside.

Legatet kommer normalt til udbetaling i oktober/november måned.

OK24

For en måneds tid siden landede en overenskomstaftale. Senest 15. april skal alle organisationer have stemt om resultatet, og hvis det bliver vedtaget, så er proceduren herefter, at FPS modtager en reguleringskrivelse fra Finansministeriet, som så skal skrives ind i overenskomsten. Det tager erfaringsmæssigt nogle måneder – mindst. **Det betyder, at lønstigningen på 5,89%, der er aftalt pr. 1. april 2024 IKKE er slået igennem på jeres lønsedler endnu.** Det vigtige er, at aftalen gælder fra 1. april, så ligegyldigt hvor lang tid der går, så kommer pengene med tilbagevirkende kraft – hvis resultatet vel at mærke bliver stemt igennem.

Vi kender derfor ikke det endelige reguleringsstal endnu, så nedenstående tal er med FORBEHOLD.

Lønforhold for overenskomstansatte officerer i ledergruppen

Løngruppe	Nuværende niveau, faste lønde					Fra april 2024, fast løn				
	Basisløn	FSV-og BRS	Kvalifikation	Kadet	Samlet	Basisløn	FSV-og BRS	Kvalifikation	Kadet	Samlet
1 SPRUF, kadet, SL	24.338,50	0	0	0	24.338,50	25.772,04	0,00	0,00	0,00	25.772,04
2 Mester(BRS), LT(FSV)	25.598,93	0	0	2.067,23	27.666,16	27.106,71	0,00	0,00	2.188,99	29.295,70
3 PL/Korpsmester	27.854,05	2.067,23	2.443,97	0	32.365,25	29.494,65	2.188,99	2.587,92	0,00	34.271,56
4 KN/KL/SKL	31.652,36	2.067,23	3.796,37	0	37.515,96	33.516,68	2.188,99	4.019,98	0,00	39.725,65
5 MJ/DK/SCH bund	45.498,48	0	0	0	45.498,48	48.178,34	0,00	0,00	0,00	48.178,34
5 MJ/DK/SCH top	48.299,88	0	0	0	48.299,88	51.144,74	0,00	0,00	0,00	51.144,74

Lønforhold for tjenestemandansatte officerer i ledergruppen

Basisløngr.	Nuværende niveau, faste lønde					Fra april 2024, fast løn				
	Basisløn	Militærtillæg	Stilingsbest.	OFF tillæg	Samlet	Basisløn	Militærtillæg	Stilingsbest.	OFF tillæg	Samlet
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1(PL)	27.854,05	2.067,23	1.371,72	1.461,65	32.754,65	29.494,65	2.188,99	1.452,51	1.547,74	34.683,90
2(KN/KL)	31.652,36	2.067,23	2.289,41	2.041,83	38.050,83	33.516,68	2.188,99	2.424,26	2.162,09	40.292,02
3(MJ/DK M322)	34.944,19	2.067,23	2.289,41	2.476,91	41.777,74	37.002,40	2.188,99	2.424,26	2.622,80	44.238,45
4(MJ/DK M331)	37.096,53	2.067,23	5.187,41	2.476,91	46.828,08	39.281,52	2.188,99	5.492,95	2.622,80	49.586,25
5(MJ/DK M332)	46.845,47	0	0	2.476,91	49.322,38	49.604,67	0,00	0,00	2.622,80	52.227,47

Bruger du **dine fordele** i Tryg gennem HOD?

Scan her

Er du medlem af HOD, har du adgang til en særlig fordelagtig forsikringsaftale hos Tryg.

Læs mere ved at scanne QR koden,
eller ring 70 33 25 25

Det handler om at være

OFFICERS-OTIUM MED STORT O

Efter 42 års tjeneste gik oberst Jens Lønborg den 31. december på pension efter en glørværdig karriere, hvor blot tre år har været tjeneste uden for den operative søjle. Tilknytningen til Forsvaret bibeholder Jens Lønborg via en rådighedskontrakt, men nu kan han med ro i sindet aktivere 'lydløs' på mobilen, som siden 2008 aldrig har været mere end en armslængde væk.

TEKST OG FOTO MORTEN FREDSLUND

DE SENESTE TO ÅRTIER HAR KRISER OG GLOBALE KONFLIKTER

nærmest stået i kø: 9/11, fugleinfluenza, opstart og nedlukning af missioner i Afghanistan og Irak, hjemtagelse af sårede og faldne, Covid-19, Operation Mink, terror-anslag mod Krudttønden, den jødiske synagoge og Field's, evakuering af danskere og afghanere fra Kabul og senest Ruslands angreb på Ukraine. Jens Lønborg har haft en finger på pulsen ved dem alle.

- Hvis man ser på tiden før år 2000, var der konflikten på Balkan, der var et slag i maven. Men ellers var INTOPS primært forbundet med drift. Men efter 9/11 blev missionerne både hårdere og mere alvorlige. Helmand og Afghanistan var det tungeste - men når man sad hjemme i O-staben, var det også en motivation til at yde sit allerbedste, siger Jens Lønborg.

Netop det at yde sit allerbedste og træde i karakter, når en nyopstået eller lurende krise bankede på døren, har været kendetegnende for Jens Lønborgs karriere. Utallige gange er han trådt til som talsperson for Forsvaret og som officeren, 'der har den', når pressen, soldater, pårørende eller kolleger skulle have Forsvarets version af en bestemt sag.

Der står Operation foran det meste

Men det er slut nu. Den 31. december 2023 gik Jens Lønborg på pension efter – med undtagelse af få afstikkere som bataljonschef og udsendt – at have bestridt chefstillinger i både Hærens og Forsvarskommandoens Operationsafdelinger, Operationsdivision og Operationsstab siden 2006 – senest som chef for J3 i Forsvarskommandoens Operationsstab.

- Samlet set er det blot to perioder à halvandet års tid som sagsbehandler på andre områder, hvor jeg ikke har beskæftiget mig med operationer, siger Jens Lønborg, der ser det som et privilegium, at han i stort set hele sin karriere har været beskæftiget med operationer.

- Især de seneste ni år har det været pokkers spændende at være der, hvor jeg var. Og det er selvfølgelig også en af grundene til, at jeg ikke søgte andre steder hen. Men derfor kunne det jo sagtens være endt med noget helt andet, siger Jens Lønborg, der i karrierens efterår havde set sig selv i et gammeldags regimentschef-job.

- Men der var helhedsansvaret jo forsvundet, og da mit job i Operationsstaben fortsat var spændende og en mulighed, valgte jeg at blive der, siger Jens Lønborg, der fyldte 62 år i december.

En kort afstikker til 'de bonede gulve'

Jens Lønborg blev sergent ved Prinsens Livregiment i 1982 og indledte derefter officersuddannelsen på HO, hvorfra han blev udnævnt premierløjtnant i 1987. Blot 11 år senere indledte han Generalstabskursus i Hamburg, og et typisk forventeligt karriereforløb ville derefter have ført Jens Lønborg til Departementet og længere tjenesteperioder på de bonede gulve. Men ikke for Jens Lønborg.

- Når man har nået oberstløjtnant- og oberst-niveauet, skal man – i gåseøjne – have simuleret, at man også har lyst til en periode i Departementet. Men det har egentlig aldrig fristet mig, siger Jens Lønborg, der i løbet af karrieren blot kan nævne én enkelt karrierestilling, han selv har søgt. Og det var på opfordring fra stabschefen ved det daværende Hærens Operative Kommando, HOK.

- Jeg havde været i bedømmelsesråd som major, og i papirerne stod, at jeg var en flink kamptrop-major, der også var egnet til udnævnelse, men man kunne ikke rigtigt sige hvornår. Jeg gik derfor ind til daværende stabschef HOK og sagde: Hr. oberst, jeg har været i det der bedømmelsesråd – de siger sår'n og sår'n. Hvad skal jeg gøre for selv at påvirke det? Han kiggede op over brillekanten og sagde: Du ved udmærket godt, hvad du skal nu. Og så kiggede han ned igen. Så vidste jeg godt, at jeg skulle søge værnssfælles tjeneste, så det gjorde jeg, siger Jens Lønborg, der efter ansøgning blev stabsofficer i International Operationsafdeling i Forsvarskommandoens i Vedbæk.

Det blev dog blot til et par måneders tjeneste i Vedbæk, inden Forvaltningen ringede med besked om, at den den-

gang 44-årige major 3 måneder senere skulle udnævnes til oberstløjtnant for at blive chef for I Panserinfanteribataljon ved Gardehusarregimentet.

- Om det var hønen eller ægget, der lige gjorde, at jeg hurtigt kom videre, må stå hen i det uvisse. Men jobbet i Vedbæk er den eneste gang, jeg har søgt noget for karrierens skyld. Ellers har det været, fordi jeg godt har kunnet lide det og har haft det sjovt med det. Selvfølgelig er jeg også af og til blevet spurgt, om jeg kunne tænke mig et specifikt job. Og selvfølgelig har geografien også spillet ind i forhold til, hvilke stillinger jeg har fundet attraktive, siger Jens Lønborg, der er bosat i Viborg med sin familie.

Alertness og handlekraft

Selv om det ofte er på en tragisk baggrund, lægger Jens Lønborg ikke skjul på, at håndteringen af kriser og konflikter samt styring af operationer har en særlig intensitet, der stiller krav om alertness og handlekraft.

- I Operationsstaben og andre steder, hvor man håndterer skarpe operationer, er man omgivet af kolleger, der alle evner at holde et særlig skarpt fokus på de operationer, der skal håndteres, og som kræver handling. Du kan kalde det et særligt O-mindset. Og det er et miljø, hvor jeg har befundet mig godt, og som også er eftertragtet blandt yngre kolleger, siger Jens Lønborg og tilføjer:

- Helt fra dengang jeg blev chef for International Operationsafdeling i HOK, lagde jeg mærke til, at O-søjlen er det sted, hvor unge officerer lettest kan se sig selv i en højere stab. Hvis man spørger en yngre officer i 1. Brigade, hvor personen gerne vil gøre tjeneste, har vedkommende ikke et fokus på for eksempel Studie og Udvikling. De fleste vil i stedet læne sig op ad det, der har noget med soldater og operationer at gøre. Derfor har det for de

”

Det kan lyde arrogant, men jeg ikke klog nok til at få stress. Tingene går mig ikke så meget på. For uanset hvad der sker, er det bedste, du kan gøre at gøre dit bedste. Det hjælper ingen at panikke.

Jens Lønborg

ynge, der er kommet til, været et aktivt tilvalg - og så er man ofte blevet i søjlen, indtil man får øjnene op for, at der også er andre områder end operationer, som er uhyre vigtige og interessante, siger Jens Lønborg.

Er den særlige 'alertness' blevet en del af dig?

- Ja, det er den selvfølgelig, selv om det måske er tilfældigt, at det blev sådan. Men jeg har altid følt det som noget meget naturligt. Jeg tror, det spænder fra yngste sagsbehandler til toppen af chefgruppen i den her del af Forsvaret, at man har den her særlige ansvarsfølelse, når nogen i systemet kan have et problem, som vi i sidste ende kan hjælpe med at løse for dem. Det er ikke begrænset til enkeltpersoner - det bærer hele organisationen præg af. Det er lige fra en logistiker i J4 til en CIS-mand i J6 eller en e-mand i J2 - der en rød tråd gennem alt det, vi laver: Det er til gavn for soldaten, der står med en udfordring et eller andet sted ude i 'fucking nowhere'. Og det er i sig selv motiverende, synes jeg.

At bevare roen er en del af gamet

Jens Lønborgs evne til at bevare ro og overblik, når det brænder på, har været en styrke gennem hele hans karriere - og det er også nyttige egenskaber at besidde, når krisestaben samles i O-rummet.

- Det kan lyde arrogant, men jeg ikke klog nok til at få stress. Tingene går mig ikke så meget på. For uanset hvad der sker, er det bedste, du kan gøre at gøre dit bedste. Det hjælper ingen at panikke. Men jeg kan selvfølgelig godt blive ked af det på soldaternes vegne. Især uretfærdig kritik af soldaterne - det kan jeg godt blive rigtig træt af og sur over. Men det nytter ikke at få stress, derimod har jeg altid forsøgt at holde roen i alle situationer. Og hvis der er ro på overfladen, er der også rimelig ro i organisationen omkring dig. Også selvom situationen er ekstremt barsk eller hektisk. Jeg var sgu ikke rolig, da jeg sendte faldne soldater hjem ved ramp-ceremonier i Helmand, men det duer jo ikke, at man står der som chef og falder fra hinanden. Jeg skal være medfølelse, og jeg skal være empatisk, men jeg skal stadigvæk bevare roen. Det er en del af gamet, siger Jens Lønborg.

Det at have soldaten in mente betyder uden tvivl meget for Jens Lønborg, der tidligt i karrieren var delingsfører for infanterister og kampvogne og senere næstkommanderende og chef for en kampvogneskadron. Og som chef for ISAF Hold 5 i Helmand i 2008 kender han også til de udfordringer, der kan opstå, når man skal lede soldater i en operation langt fra Danmark.

- Den erfaring trak jeg selvfølgelig på som chef i diverse O-stabe. For man vidste faktisk, at soldaterne ude i den spidse ende havde behov for, at du leverer, og at du prioriterer dem frem for så meget andet fnidder-fnadder. Det kan oversættes til mange ting, men det er sådan set ret ultimativt, da de udsendte soldater kan være på vej til

I Operationsstaben og andre steder, hvor man håndterer skarpe operationer, er man omgivet af kolleger, der alle evner at holde et særligt skarpt fokus på de operationer, der skal håndteres, og som kræver handling. Du kan kalde det et særligt O-mindset.

Jens Lønborg

Herrens mark, hvis du ikke er med til at hjælpe dem. Det er jo ikke blot en motivation for mig, det har jeg kunnet mærke gælder hele vejen rundt i det gamle HOK og i Operationsstaben: Alle er klar til at gå den dér ekstra mil for de operativt indsatte - og det uanset om de er indsat i et eller andet vaccinecenter, eller om de går rundt nede i Irak eller et lignende sted med høj trussel. Lige nu mærker vi det ultimativt med uddannelsen af ukrainske soldater, siger Jens Lønborg.

Interflex og evakuering fra Kabul

Med et utal af kriser, konflikter og operationer at vælge mellem peger Jens Lønborg på to specifikke operationer, der har gjort særligt indtryk. Den første er Operation Interflex, hvor ca. 70 danske soldater siden 2022 har trænet ukrainske soldater i basale kampfærdigheder.

- Den indsats, som de instruktører, vi har sendt til England, yder, er måske det mest motiverende, jeg har set de seneste 20 år i den her business. Det engagement, der bliver lagt derovre, det burde alle få lov at se og opleve. De knokler 24/7, fordi de ved, at dem, de knokler for, tager direkte hjem til Ukraine, og så står de måske i Bakhmut en uges tid senere. At have været med til at arbejde med den opgave og få det til at virke har også været - og er - en kæmpe motivation. Ikke kun for mig, men for alle omkring operationen, siger Jens Lønborg.

Han peger på, at instruktøropgaven i Storbritannien er et godt eksempel på, hvordan Operationsstaben skal kunne håndtere opgaver, der kan dukke op ud af det blå.

- Man kan sige, at INTOPS nu mere eller mindre er overstået for en periode - men det er så blevet afløst af noget, som det vi gennemfører i Storbritannien. Og det er et godt eksempel på det her med: Hvad pokker, kan der stadig dukke nye opgaver op? Ja, det kan der godt. Derfor har det

Arkivfoto: Morten Fredslund

”

Jeg var sgu ikke rolig, da jeg sendte faldne soldater hjem ved ramp-ceremonier i Helmand, men det duer jo ikke, at man står der som chef og falder fra hinanden. Jeg skal være medfølelse, og jeg skal være empatisk, men jeg skal stadigvæk bevare roen. Det er en del af gamet.

Jens Lønborg

heller aldrig været kedeligt at være en del af O-søjlen. Der er altid dukket noget op, som man ikke har kunnet forudse. Uanset hvor mærkeligt og skørt det var, så var opgaven der pludselig, og den skulle løses. Og der var åbenbart ikke andre til at gøre det, siger Jens Lønborg.

Den anden operation, som Jens Lønborg ønsker at fremhæve, er evakuerings-operationen af danske statsborgere fra Kabul i august 2021.

- Evakueringen fra Kabul var helt klart den mest spændende operative opgave, jeg kan mindes. Både fagligt og operativt set var det på samme tid en stor udfordring. Men det var også meget givende at være et af tandhjulene i den proces. Det var virkelig spændende, det må jeg erkende, siger Jens Lønborg.

Telefonopkald under sølvbryllupstalen

Kommer det med en pris at have været operativ i så mange år?

- Fra den dag, jeg kom hjem fra Afghanistan i 2008 og blev CH IO, og til den 31. december sidste år har min telefon ikke været mere end en meter væk. For som chefer i chefgruppen har vi altid sagt til udsendte chefer og andre ledere: Hvis I har et eller andet behov for, at noget skal drøftes med chefgruppen, så er en af os altid til at få fat i. Uanset om det er jul, nytår eller whatever... I ringer, hvis I har brug for det. Og det er ikke fordi, det er blevet misbrugt, men jeg mindes ikke mange jule-perioder, hvor der ikke opstod et eller andet. Så brød der borgerkrig ud i Sydsudan, hvor danske udsendte måtte søge ly i en compound - ja, der skete altid et eller andet. Men det har aldrig været generende. Det var egentlig mere generende, hvis du ikke blev en del af det. For jeg vil langt hellere være en del af det med det samme frem for at møde ind efter juleferien og få meldingen: 'Det har stået i flammer, chef - og nu er det hele gået i lort', siger Jens Lønborg og tilføjer med et smil:

- Men selvfølgelig har der været nogle middage med videre, hvor min kære hustru har kigget på mig med blikket 'OK, nu ringer telefonen vel ikke mere?' Blandt andet husker jeg et sølvbryllup 2. juledag, hvor telefonen havde ringet to gange. Og så kiggede hun på mig: Nu ringer telefonen vel ikke mere? Nej, nej, det gør den ikke. Så indledte sølvbrudgommen sin tale til sølvbruden - og så ringede telefonen igen. Så der har været nogle enkelte episoder, hvor det ikke har været så populært. For selvfølgelig tager jeg den. Også om natten - sådan er det jo. Men jeg kan da tilføje, at min hustru og jeg har haft sølvbryllup - så hun har holdt til det. Mine børn har blot tænkt, at den telefon er en forlængelse af fars arm.

Opbygget erfaring kommer i spil via rådighedskontrakt

Når Forsvaret involveres i den næste større krise, ringer Jens Lønborgs mobiltelefon ikke. Med mindre krisen altså er stor nok til også at involvere reserven. For efter sin pensionering har den tidligere J3-chef nu underskrevet en

”

rådighedskontrakt med funktion af stabschef af Reserven i Operationsstaben.

- Den næste krise får jeg formentlig kendskab til hjemme i sofaen via TV2 News på samme tid som stort set alle andre. Og ikke før, som det har været kutyme i mange år. Og det har jeg det helt fint med. Jeg savner det ikke. Men jeg er glad for at få mulighed for at tegne en kontrakt, så noget af den erfaring, jeg har opbygget gennem mange år, i et eller andet omfang bliver brugt til et og andet. Det giver også en form for tilfredsstillelse, at der er brug for en, selv om man er gået på pension. Så det er fint. Om der så bliver brug for at indkommandere mig i 10 dage eller mere er egentlig ligegyldigt. Men det er klart, at når ens identitet i 42 år har været hæftet på en karriere i Forsvaret og operative indsættelser, så er det jo ikke bare en skjorte, man skifter, når man går på pension. Men jeg har det fint med det, for der kommer jo nye til, og de vil løse de kommende kriser fint. Ingen er uundværlig, og sådan skal det være. Desuden har jeg jo kendt slutdatoen i 100 år, siger Jens Lønborg. ■

Den indsats, som de instruktører, vi har sendt til England, yder, er måske det mest motiverende, jeg har set de seneste 20 år i den her business. De knokler 24/7, fordi de ved, at dem, de knokler for, tager direkte hjem til Ukraine, og så står de måske i Bakhmut en uges tid senere.

Jens Lønborg

RHEINMETALL NORWAY AS TRANSITIONS TO RHEINMETALL NORDIC AS

In order to further strengthen Rheinmetall's position in the Nordic region, Rheinmetall Norway AS is renamed to Rheinmetall Nordic AS. The company is responsible to coordinate Rheinmetall's business interests in the Nordic countries. Rheinmetall Nordic AS will continue under the same leadership as of the former Rheinmetall Norway AS. As part of the reorganization, the former Nordic Hub is also integrated into Rheinmetall Nordic AS. The changes took effect on 1 January 2024.

TAKING RESPONSIBILITY IN A CHANGING WORLD

HUSK!

Nu skal alle registrere arbejdstid

Måske har I hørt om, at der sker noget med registrering af arbejdstid. I begyndelsen af januar vedtog Folketinget nemlig en ændring af arbejdstidsloven. Det skete som følge af en EU-dom. Den lovpligtige registrering af arbejdstid træder i kraft 1. juni 2024.

TEKST KONSULENT STEEN GØTSCHE

EU-DOMSTOLEN HAR I SIN DOM C-55/18 AF 14. MAJ 2019 FASTSLÅET, at medlemsstaterne er forpligtede til at sikre, at arbejdsgiverne registrerer den daglige arbejdstid, så der kan ske en effektiv overholdelse af den maksimale ugentlige arbejdstid på 48 timer samt daglige og ugentlige hvileperioder.

Det er derfor et krav fra EU-domstolen, at der indføres et system, der 'objektivt, pålideligt og tilgængeligt registrerer den daglige arbejdstid for den enkelte ansatte'.

I Danmark har man i 2023 arbejdet med et udkast til en ny lov, som tilsikrer, at der sker en registrering af den enkelte medarbejders arbejdstid for dermed blandt andet at tilsikre, at der sker en kontrol af forholdene i

arbejdsmiljølovgivningen, herunder hviletid, fridøgn, maksimal gennemsnitlig arbejdstid pr. uge på 48 timer set over en 4 måneders periode.

I Forsvaret har vi igennem mange år registreret arbejdstiden via forskellige systemer, men vi har haft lidt udfordringer med, hvem der skal registreres arbejdstid for.

Forsvaret har tidligere lagt op til, at chefer samt andre personalegrupper, som ikke automatisk kunne blive honoreret for merarbejde, var fritaget for registrering af arbejdstid – dette nok som en administrativ lettelse. Men den manglende tidsregistrering umuliggjorde så at tilse, at arbejdsmiljølovgivningen blev overholdt for disse grupper. HOD har tidligere

påtalte dette forhold over for både Forsvarsministeriet og Forsvarsministeriets Personalestyrelse – specifikt i forhold til chefers registrering af arbejdstid og manglende afholdelse af fridage til gode.

Efter at arbejdstidsregistrering også var et emne under overenskomstforhandlingerne i den private sektor i 2023, opfordrede Beskæftigelsesministeriet centralorganisationerne til at drøfte en mulighed for et lovforslag, som tilsikrer overholdelse af EU-reglerne og indfører pligt til arbejdstidsregistrering for at sikre overholdelsen af daglige og ugentlige hvileperioder samt maksimal ugentlig arbejdstid på 48-timer i gennemsnit over en 4 måneders referenceperiode. Ud over de almin-

Hvis du har
spørgsmål så
kontakt konsulent
Steen Gøtsche på
goetsche@hod.dk
eller 3525 0301.

delige forhold skulle man også diskutere muligheden for i visse tilfælde, ved central aftale, at kunne udvide rammen for 48 timers-forholdet til en højere ramme under særlige vilkår (også kaldet OPT-OUT).

HOD blev i forbindelse med Beskæftigelsesministeriets anmodning inddraget i et arbejdsgruppearbejde, som i sommeren-efteråret 2023 diskuterede forholdene i EU-reglerne samt et nyt lovgrundlag og herunder gav høringssvar via Akademikerne (AC) til en ny lovgivning på området.

Den 23. januar 2024 blev et nyt lovgrundlag for registrering af arbejdstid og forhold vedrørende 48 timers-reglen vedtaget i Folketinget med implementeringsdato sat til den 1. juli 2024.

For at sikre, at loven bliver overholdt i Forsvaret, har HOD kommenteret på det udkast, der kom fra Forsvarskommandoen (FKO). Der er efterfølgende udgivet en justeret udgave af FKOBST U.201-0 (2/2024),

hvor der lægges vægt på, at arbejdstid er en ressource, som man skal tage højde for på samme måde som for alle andre forhold, der koster penge. Samtidig er der i pkt. 5.3. anført, at der skal registreres arbejdstid for alle ansatte.

Uddrag af FKOBST U.201-0 pkt. 5.3.:

Alle medarbejdere under Forsvarskommandoens myndighedsområde skal registrere arbejdstid, også medarbejdere, der ikke er omfattet af reglerne om optjening af over-/merarbejde. Herunder skal der foretages den lov- og aftalekrævede registrering som for eksempel ferie, særlig ferie, barns 1. og 2. sygedag, barselsrelaterede friheder, tjenestefriheder med og uden løn (for perioder under 1 måned), døgtjeneste, sejlads, tilkaldevagt m.v. skal der registreres hele fraværsdage, der ikke skyldes førnævnte forhold blandt andet på grund af kontrolhensyn til Forsvaret som arbejdsgiver.

HOD er meget tilfreds med FKO's samarbejdsvilje med de faglige organisationer, som samlet gør, at Forsvaret vil kunne overholde EU-Domstolens krav om at registrere arbejdstid for alle medarbejdere samt overholdelse af arbejdsmiljøloven samt EU-lovgivningen om bl.a. maksimal arbejdstid på 48 timer i gennemsnit om ugen over en 4 måneders periode.

Den eneste undtagelse for 48 timers-reglen er, hvis arbejdstid som følge af særlige træk ved det udførte arbejde ikke kan måles og/eller fastsættes på forhånd, samt ansatte, der selv har væsentlig indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse. Dette forhold har været et diskussions-emne i længere tid, og AC og HOD er enige om, at der her er tale om chefer på et betydeligt højt niveau, som ikke er underlagt nogen forhold, som de skal følge, men selv har fuld bestemmelsesret over deres arbejdstid og dennes tilrettelæggelse. ■

Advokater med lang baggrund i Forsvaret, giver 20% rabat på advokatrådgivning til private

Vi har indgået aftale med HOD om medlemsrabat på advokatrådgivning.

Du kan således med fordel få berigtiget din bolighandel, styr på dine ansættelsesrettigheder, udarbejdet testamente eller ægtepagt, blive rådgivet om papirløst samliv, børn og samvær eller opløsning af parforhold – med andre ord, alt hvad du har brug for som privatperson.

Ring på tlf. **43 43 43 61** og hør om dine muligheder eller send os en mail på info@bakertillylegal.dk

Claus Rehl, Advokat (H)
PLR

Nicholas Ø. Keller, Advokat (L)
GHR

 bakertilly
LEGAL ADVOKATFIRMA

Lily Brobergs Vej 57
2500 Valby

Eller

Korskildelund 6 2670
Greve

info@bakertillylegal.dk

Tlf. (+45) 43 43 43 61

GOODBYE GLOBALIZATION

Elisabeth Braw, sikkerhedsekspert i Washington D.C., roser det danske Hjemmeværn og fremskridt i NATO-landenes cyberforsvar. Til gengæld ser hun mørkt på udviklingen i den globale maritime sikkerhed. Hun har netop udgivet en bog om baggrunden for den nye kolde krig: Globaliseringsbølgen og dens sammenbrud.

TEKST NIELS-BIRGER DANIELSEN FOTO YALE UNIVERSITY PRESS

ET PAR HÅNDFULDE POLITIKERE OG MYNDIGHEDSPERSONER

her-hjemme vil formentlig blive glædeligt overraskede over en ekspert-vurdering af det danske civile beredskab sammenlignet med andre europæiske NATO-landes. Først på året fik det ellers sønderlemmende kritik under den debat, der fulgte efter den svenske forsvars opfordring til svenskerne om at forberede sig på en mulig krig.

Det er den svenske seniorforsker Elisabeth Braw fra *Atlantic Council* – førende tænketank i Washington D.C. –, som vi har bedt om et interview. Anledningen er hendes nye bog *Goodbye Globalization – the Return of a Divided World*. Ud over sin forskning har hun poster og opgaver, der giver hende indsigt i centrale sikkerhedsspørgsmål i kredsen af NATO-lande.

Blandt andet er Elisabeth Braw kommissær i Storbritanniens beredskabskommission. Om status i de europæiske landes beredskaber siger hun:

- Finland ligger højt som en naturlig følge af den finske historie under Den kolde Krig. Til gengæld er det rimeligt at sige, at der – hvis der i morgen indtraf en større krise i Grækenland – næppe ville være mange grækere, der ville vide, hvordan de skulle reagere. Hverken i den private eller den offentlige sektor. Danmark er til gengæld et af de bedst forberedte lande i kraft af Hjemmeværnet, der virkelig er en mægtig ressource, fordi det både er i stand til at handle i lokalsamfundet, til at påtage sig en rolle som lovhåndhæver og til umiddelbart at rykke ud til katastrofebekæmpelse.

Hun har også kritik.

- Jeg synes, der mangler beredskabsøvelser, hvori de væbnede styrker og civilsamfundet indgår, og ligeledes muligheder for at bidrage frivilligt til den nationale sikkerhed ud over Hjemmeværnet, der ikke appellerer til alle. Der burde være andre indgange, som f.eks. de frivillige forsvarsorganisationer i Sverige, siger Elisabeth Braw.

Grænseløse muligheder

Debatten udsprang af en opfordring

fra den svenske forsvarschef til den svenske befolkning om at forberede sig på en mulig krig. Og netop krig og nærliggende krigsfare hører uløseligt sammen med emnet for den nye bog.

Goodbye Globalization er en dybtgående skildring af de tilsyneladende grænseløse muligheder, som åbningen af Østeuropa, det tidligere Sovjetunionen samt Kina betød for personers bevægelsesfrihed, virksomhedsetablering og investeringer. IT-revolutionen – ikke mindst mobiltelefonien – drev fra ca. 1990 udviklingen frem.

I årtier blev det taget for givet, at liberale demokratier ville blive den naturlige følgevirkning af markedsøkonomi. Sådan gik det også i Østeuropa, men ikke i Rusland og Kina.

Præstedatteren fra Växjö-egnen i Småland er selv på sin vis datter af globaliseringen. Hun har boet i udlandet siden 1993, da hun som 19-årig flyttede til Jena i det tidligere kommunistiske DDR for at studere på det stedlige universitet.

Her fik hun set globaliseringens virkninger udfoldet i praksis i årene efter Berlinmurens fald: en bølge af erhvervsinvesteringer og byggeri, mens – på den anden side – store segmenter af indbyggerne, der ikke kunne klare omstillingen, røg ud i permanent arbejdsløshed og dårlige kår af anden art.

Efter 1996 boede Elisabeth Braw i USA og Italien. Hun blev journalist – først korrespondent for svenske aviser og derpå for en række førende medier. Siden 2009 har hun boet i Storbritannien – fra 2021 dog på skift med længere perioder med bopæl i USA. I 2014 nåede hendes akademiske karriere et foreløbigt højdepunkt med en periode som gæsteforsker på Oxford University.

Det store kursskift

Igennem to årtier var der nærmest jubeloptimisme blandt vestlige beslutningstagere over de kolossale muligheder, de nye markeder bød på. Så sent som i 2013 udtalte den britiske udenrigsminister George Osborne i anledning af, at det kinesiske mobilfirma Huawei havde etableret

”

Danmark er til gengæld et af de bedst forberedte lande i kraft af Hjemmeværnet, der virkelig er en mægtig ressource, fordi det både er i stand til at handle i lokalsamfundet, til at påtage sig en rolle som lovhåndhæver og til umiddelbart at rykke ud til katastrofebekæmpelse.

Elisabeth Braw,
sikkerhedsekspert

en produktion i Storbritannien:

”Nogle nationer ønsker ikke kinesiske investeringer i kritisk infrastruktur såsom vandkraft og lufthavne. Vi byder dem velkommen.”

Det store skift skete i løbet af få år. Den kinesiske leder, Xi Jinping, slog ind på en mere nationalistisk politik og strammere kontrol, der pludselig gjorde livet besværligt for udenlandske producenter og investorer.

I Vesten havde man i mange år været på det rene med kinesernes enorme dræn af de vestlige firmaers intellektuelle rettigheder (IP), men havde valgt ikke at gøre noget større problem ud af det. Først nu fik erkendelsen af det kinesiske IP-tyveri politisk virkning, og siden er Kina skridt for skridt blevet Vestens systemiske hovedmodstander.

Det er kommet så vidt, at næsten enhver ekspert i sikkerhedspolitik erklærer Østasien for det område i verden, hvor risikoen for udbrud af en storkrig er størst. Det skyldes ikke mindst, at Xi Jinping har sat en deadline på, hvornår Taiwan skal være indlemmet i Kina.

ELISABETH BRAW

Født 1973 i Tingsryd, Småland.

Fra januar 2024 seniorforsker på Atlantic Council's Scowcroft Center for Strategy and Security, Washington D.C.

Fra 2022 medlem af rådgivende panel ved Gallos Technologies, London.

Fra 2020 kommissær ved Storbritanniens nationale beredskabskommission.

Fra 2020 kommentator-skribent ved Foreign Policy, fra 2023 ved Politico.

2018-20 Projektdirektør for projektet *Modern Deterrence* ved Royal United Services Institute (RUSI), London.

2016-18 seniorkonsulent ved Control Risks, London.

2014 gæsteforsker ved Reuters Institute ved University of Oxford.

2008-14 seniorreporter og korrespondent for Metro International. Derefter journalistisk virksomhed for bl.a. Newsweek, Guardian, Wall Street Journal, World Affairs Journal og Christian Science Monitor.

2001-07 korrespondent for svenske aviser.

Fra 1993-96 studier i politologi samt tysk litteratur og sprog ved Friedrich Schiller-Universität i Jena.

Den ukendte faktor i Kina

Forespurgt, hvor vidt hun anser det for et muligt scenarium, at Kina gennemfører et overraskelsesangreb – f.eks. samtidigt mod Taiwan og amerikanske hangarskibe i området –, svarer Elisabeth Braw bekræftende.

- Det er altid svært at forudsige militære aktioner, fordi de synes så usandsynlige, indtil de faktisk sker. Og så er de til gengæld fuldstændig virkelige. Og ja, Kina vil med sin enorme flåde være i stand til at gå løs på Taiwan eller gennemføre blokader mod andre lande. Det er bestemt muligt, at de vil kunne nå deres mål.

Hun finder, at opinionen er det mest interessante aspekt.

- Selv i autokratier og diktaturer spiller den offentlige mening en rolle. Men det er fuldstændig ukendt, hvor meget den kinesiske ledelse tager den offentlige mening i betragtning i sin beslutningsproces, uddyber seniorforskeren.

- Ville befolkningen støtte en større militær aktion mod et andet land? Man kunne sige: 'Ja, de er meget nationalistiske, og naturligvis ville de støtte den'. Men hvad hvis det medfører omfattende materiel skade for dem, så de bliver afskåret fra de forbrugsgoder, de er vant til?

På det punkt adskiller Kina sig fra Rusland, hvor det længe har stået klart, at befolkningen er villig til at udholde meget strenge kår.

- Er det kinesiske folk villigt til at gennemgå tilsvarende hårde tider? Det er det, vi ikke ved, og det er, hvad der gør det så vanskeligt at forudse nogen som helst kinesisk militæraktion, siger Elisabeth Braw.

Det knusende hackerangreb

Den svenske forsker er medlem af et rådgivende panel for virksomheden Gallos Technologies i London, som udvikler løsninger og produkter inden for bl.a. cybersikkerhed og AI.

I sin bog omtaler hun den store hackeraktion fra 2017 med betegnelsen 'NotPetya', der medførte milliardstore tab, bl.a. for danske A.P. Møller Mærsk. Aktionen blev gennemført af russiske hackere mod en række

virksomheder i Ukraine, der udgjorde kritisk infrastruktur i landet.

Angrebets virkning forplantede sig videre til internationale virksomheder i snesevis. Det anses for sikkert, at officielle russiske instanser stod bag de personer, der gennemførte det kriminelle angreb. Det anslås at have kostet den vestlige verden ca. 70 milliarder kr.

Elisabeth Braw oplyser, at der endnu i dag fortsat er uafsluttede tvister mellem store firmaer og forsikrings-selskaber vedrørende erstatning.

Den storstilede hackeraktion ligger i overgangszonen mellem kriminalitet og krig. Selskaberne argumenterer for, at der ikke skal gives dækning, fordi forsikrings-selskaber ikke dækker skader forårsaget af krig.

- På cyberområdet er der sket enorme fremskridt efter det massive wake up call med 'NotPetya' – i særlig grad i den private sektor, vurderer hun.

- Fremskridtene har vedrørt især desinformation, modaktion mod desinformation samt information til offentligheden om disse forhold. AI og deepfakes er begyndt at sprede meget mere desinformation, men også her er vi på omgangshøjde.

På andre områder har fremskridtene været mindre – især fordi udfordringerne er af nyere dato.

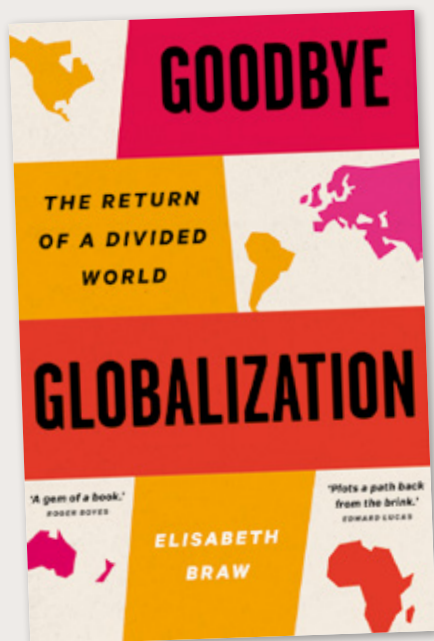
- Nye former for aggression dukker til stadighed op, og det er vi også nødt til at håndtere.

Svækkelse af den globale orden

Militære cyber-trusler er særdeles alvorlige, men her ved man trods alt, hvordan man skal reagere. Ifølge Elisabeth Braw er ikke-militære trusler endnu alvorligere, fordi man ikke er klar med en forberedt reaktion.

- Der sker virkelig meget. Brud på maritime regler og konventioner breder sig hastigt. Vi har set Kinas maritime chikane i Det sydkinesiske Hav, vi har set Kina sende 'lovhåndhævelses-patroljer' ud i Taiwan-strædet, vi har set angreb på skibsfarten i Det røde Hav og i Hormuz-strædet, forklarer hun.

- Vi har også set angreb på havbaseret infrastruktur. Alt dette burde ikke ske, fordi de maritime regelsæt

”

Konsekvenserne har vi set i Det røde Hav: at et land eller snarere en stedfortræder for et land foretager en aggression, fordi stedfortrædere nu engang ikke har underskrevet nogen konvention. Jeg ser en svækkelse af den globale maritime orden, og det opfatter jeg som meget farligt.

Elisabeth Braw,
sikkerhedsekspert

og konventioner under IMO (*International Maritime Organization*) er baseret på den forudsætning, at det er i alles interesse at overholde reglerne, fordi vi alle har brug for et maritimt domæne, der fungerer ordentligt.

Problemet er, at der ikke er noget globalt maritimt politi.

- Konsekvenserne har vi set i Det røde Hav: at et land eller snarere en stedfortræder for et land foretager en aggression, fordi stedfortrædere nu engang ikke har underskrevet nogen konvention. Jeg ser en svækkelse af den globale maritime orden, og det opfatter jeg som meget farligt.

De hybride farer

Et kendt eksempel på hybrid krigsførelse er sabotagen mod de to gasrørledninger Nordstream 1 og Nordstream 2 ud for Bornholm i september 2022. Baggrunden er uopklaret, men det er en udbredt opfattelse, at ukrainskvenlige aktører stod bag.

Som et aktuelt eksempel nævner hun Ruslands 'skyggeflåde'. Det drejer sig om russiske eller kinesiske fartøjer – primært olietankere –, der sejler til eller fra Rusland. Sidste år registrerede den maritime datavirksomhed *Lloyd's List Intelligence* ifølge det undersøgende medie Danwatch 10 skibe, der typisk ankrede op i Aalbæk Bugt syd for Skagen, før de sejlede videre mod modtagerlandet, f.eks. Indien.

Ifølge *Lloyd's Lists* definition tilhører skibene skyggeflåden, hvis de er mere end 15 år gamle og står uden for de 12 store maritime forsikringsorganisationer. Adskillige af dem synes at være helt uforsikrede.

- Skibene får dansk lods, men de er gamle og kan have uheld, og antallet af hændelser med skyggeflådens skibe er voksende. Hvad vil Danmark stille op, hvis det skete i danske farvande? spørger Elisabeth Braw.

- Det kan forårsage store skader – f.eks. olieforurening –, men da det ikke er en militær aggression, kan det forårsage massive udgifter for de danske skatteydere.

Ifølge Verdensbanken er det netop skyggeskibene, der sætter Rusland i stand til at fortsætte sin olieeksport

nærmest uændret og dermed underminere EU's sanktioner.

Pilen peger på Storbritannien

Den voksende sandsynlighed for, at Donald Trump vender tilbage som amerikansk præsident, understreger udsigten til, at Europa i langt højere grad må stå for sit eget forsvar.

Selv om EU-landene tilsammen har et større bruttonationalprodukt (GNP) end USA, har Elisabeth Braw ikke noget overbevisende svar på, hvordan den strategiske ledelse af Europas forsvar kan tænkes at blive. Med hensyn til den militære substans er hun dog ikke i tvivl: den ligger i det fransk-tyske samarbejde.

- De arbejder meget tæt sammen om alle slags spørgsmål – især inden for EU, men også i andre sammenhænge. Men spørgsmålet er, om de kan ændre noget væsentligt i NATO. Simpelthen fordi Frankrig generelt ikke er særlig aktiv i NATO-sammenhæng, og Tyskland er altid meget tilbageholdende med at spille en mere aktiv og ledende rolle.

Pilen peger derfor efter hendes opfattelse på Storbritannien – den uofficielle nr. 2 i NATO –, der efter Elisabeth Braws vurdering må tage det største ansvar, hvis USA delvis trækker sig ud af Europa.

- Men Storbritannien har allerede strakt sine ressourcer vidt. Det er kun et middelstort land, der allerede har overtaget ansvar, der går ud over, hvad man kan forvente af et middelstort land. Disse forventninger og krav vil blive forøget, hvis USA reducerer sit engagement. ■

BOGEN

Titel:

Goodbye Globalization – The Return of a Divided World

Forlag:

Yale University Press

Omfang:

320 sider – indbundet – illustreret

Udgivelse:

Udkom den 15. februar 2024

Oversatte udgaver:

arabisk og tjekkisk

AFVIKLING AF MERARBEJDE:

TJENESTEMANDSANSATTE OFFICERER I GRADERNE TIL OG MED MAJOR (M331) samt overenskomstansatte officerer i graderne til og med kaptajn (M321) kan honoreres for merarbejde. Dette sker efter udløb af normperioden, som for officerer er aftalt til et år (januar til december). Efter normperiodens udløb, har man 1. kvartal i det nye år til at afvikle timerne i forholdet 1:1, herefter (pr. 01. april) vil overskydende timer skulle udbetales i forholdet 1:1,5.

Ønsker man at afvikle timerne efter 1. kvartal i det nye år, sker det i forholdene:

Tjenestemandsansatte i forholdet 1:1 og

Overenskomstansatte i forholdet 1:1,5.

Dette kræver dog en aftale mellem medarbejder og arbejdsgiver.

Bemærk: For tjenestemandsansatte fra major/M332 og opefter samt overenskomstansatte fra major/LG5 kan man ikke få honorering for merarbejde, men timerne skal løbende afvikles inden for normperioden. Sker dette ikke, kan timerne indgå i forhandlingen af engangsvederlag.

Hvad er rådighedsløn?

I forbindelse med et antal sager både ved HOD og CS kan vi konstatere, at der er en del usikkerhed omkring rådighedsløn for tjenstemandsansatte.

Rådighedsløn er et begreb, som ses i forbindelse med tjenstemandsansattes vilkår. Grundlæggende kan man som tjenstemandsansat modtage rådighedsløn i op til 3 år, såfremt ændringer i forvaltningens arbejdsform eller organisation gør, at ens stilling nedlægges, og der ikke findes andre tilsvarende stillinger til en.

Du kan derfor ikke modtage rådighedsløn, hvis du:

- 1)** ansættes i eller får anvist en anden stilling, som du har pligt til at overtage
- 2)** har opnået den for stillingen fastsatte afgangsalder
- 3)** på afskedstidspunktet på grund af sygdom eller uegnethed ikke er i stand til at overtage en stilling som den, du har pligt til at overtage.

Hvis du har spørgsmål til rådighedsløn, så kontakt konsulent Steen Gøtsche på 3525 0301 eller goetsche@hod.dk

Kommandørkaptajn Jan Landberg Svendsen, 53 år

HB-medlem Søværnet,
suppleant for værnformanden.
Garnisonskommandant og chef
for Flådestation Frederikshavn.

Hvorfor er du involveret i organisationsarbejde?

Det korte svar er, at det giver mig energi og mening i hverdagen. At arbejde med at udvikle, udbrede og sikre bedst mulige arbejdsvilkår for og sammen med andre er efter min mening værd at gøre. Og når noget er værd at gøre, er det værd at gøre ordentligt. Ordentlighed er en af de dyder, som jeg vægter højt. Det gælder på begge sider af et samarbejde, en aftale eller et arbejdsforhold. Det er givende at være sammen med andre, der ønsker at gøre en ekstra forskel. En forskel, der ikke kun kan gøres op i tid og penge. Organisationsarbejde kræver investering af egen tid, men det giver tifold energi og nyttig viden tilbage.

CV

2020-: Chef for Flådestation Frederikshavn og Garnisonskommandant

2020: Sagsbehandler, UP-staben, FKO

2019: Souschef og fg, CH, N4 og N6 ved SVK

2015-18: Chef for Kapacitets- og Etablissementselementet i Marinestaben ved MST VFK

2016: Fg, CH, Kapacitetssektionen, Marinestaben ved MST VFK

2014-15: Souschef, Materiel- og Logistikafdelingen, SOK

2013-14: CH LESEK/INTOPS, OPLOG FRH

2012-13: VUT II for Ledere, Stabskursus, FAK

2010-12: Sagsbehandler, Materiel- og Logistikafdelingen, SOK

2009-10: CH U, SSG

2007-09: CH UDS, SSG

2005-07: Ledelseskonsulent for Odense Stålskibsværft (Lindø), udlånt af Forsvaret i forbindelse med havende tjeneste

2006-07: VUT I for Ledere

2005-06: Holdofficer for VUT I og II for mellemledere, SRS

2004-05: Holdofficer for OGU, SOS

2003-05: Holdofficer for RES-OFF, SRS

1999-2003: Ledelses- og udviklingskonsulent ved ORICON - TUL 2002-03

1997: Mineofficersuddannelse, AIS

1996-2002: Sejlene tjeneste/INTOPS, DIV-OFF, NK og CH.

1996: Våbenofficersuddannelse, ASO

1991-96: OGU (Taktisk linje/Skibsfører)

Hvilke mærkesager er de vigtigste for dig?

Opretholdelse, udvikling og anerkendelsen af officerernes unikke profession og kompetencer er centralt for mig.

I 2005 udtalte A.P. Møller Mærsk, at Forsvaret leverede den bedste lederuddannelse i Danmark. Mærsk opfordrede offentligt deres medarbejdere til at tage officersuddannelsen og vægtede, ligesom mange andre virksomheder, officersuddannelsen højt, når de skulle ansætte ledere. Vi uddanner fortsat dygtige akademiske ledere og embedsmænd, men den militære lederprofil - strategen og taktikeren, der kan kæmpe selvstændigt under The commander's Intent i en politisk styret organisation - mangler tydelighed. Det er den nuværende rekrutteringsmodel, ansøgningssystemet og akkrediteringen, der har gjort den utydelig, så der er behov for, at officerernes unikke profil igen skærpes og tydeliggøres. Det er korrekt, at officererne kan varetage Forsvarets akademiske forvaltningsopgaver på højde med en civil uddannet akademiker, men officererne kan meget mere end det. Det er vigtigt igen at få tydeliggjort alle de områder, hvor officererne har unikke kompetencer og dermed nødvendige forudsætninger for, at Forsvaret kan løse den samlede opgave. Når man ser på alle de verserende negative sager, er det for mig tydeligt, at ambitionen om at afmilitarisere Forsvaret og indføre civile styringsmodeller overalt uden skelen til at skulle kunne kæmpe i krise og krig, har slået fejl. Det handler særligt om tillid. Tillid til militære ledere og chefer. Det er vigtigt for mig, at politikerne og embedssystemet og befolkningen har og viser tillid til officererne i den måde, hvorpå Forsvarsområdet organiseres, styres og ledes. Her har officerernes ansættelsesforhold, uddannelsesmodel, karriereplaner m.v. stor betydning. Når det er sagt, så spiller løn og lønudvikling selvfølgelig en rolle. Det er vigtigt og en naturlig del af organisationsarbejdet.

TEMA

F3

5

Det var begyndelsen på en helt ny æra, da de første F-35-fly landede i Danmark i 2023. Flyvevåbnet er godt i gang med at få gjort de nye kampfly helt operative, så de kan erstatte de 40 år gamle F-16. På de næste sider kan du læse om, hvad det største enkeltstående våbenindkøb i Danmarkshistorien kommer til at betyde for Flyvevåbnet og resten af Forsvaret. Her gennemgår vi den nye operative virkelighed, de nybyggede faciliteter til 1,4 milliarder kroner og den nye logistiske virkelighed på Flyvestation Skrydstrup.

FREMTIDEN ER KOMMET TIL SKRYD STRUP

F-35 er begyndelsen på et nyt kapitel for Flyvestation Skrydstrup og en ny virkelighed i Flyvevåbnet.

DET VAR KULMINATIONEN PÅ 15 ÅRS ARBEJDE, da de første fire F-35 en let overskyet dag i september 2023 landede på Flyvestation Skrydstrup. Samtidig var det også begyndelsen på enden for F-16.

- For langt de fleste var det med stor glæde, vi modtog flyene. Vi har talt om dem og arbejdet på det her længe. For nogle få var det også lidt vemodigt, fordi det lakker mod enden med F-16. Når man har haft et fly i så lang tid, passet det og har gået og skruet på det, så får man tætte forbindelser til flyet, fortæller chefen for Flyvestation Skrydstrup, oberst Kim Jensen, der har pilotnavnet IME.

På den sønderjyske flyvestation er arbejdet med at implementere de avancerede kampfly og gøre dem fuldt operative godt i gang, siger han.

- Det har skabt et nyt kapitel for Skrydstrup, fordi vi står med en kæmpe opgave i at skulle implementere og indfase F-35 som en operativ platform. Derfor er det fantastisk at have fået dem til Danmark, og det arbejde, Skrydstrup leverer, er enestående. Der bliver lagt rigtig mange kalorier i, at det skal blive en succes og til gavn for hele Forsvaret. Jeg ved godt, at det er os, der har fået flyene, men det er Danmarks kampfly, og vi lægger ret meget vægt på, at vi alle får gavn af dem.

Fusion i cockpittet

Et nøgleord, som bliver gentaget igen og igen, når talen falder på F-35, er fusion. For modsat i F-16 så smelter informationer og sensordata fra mange forskellige platforme sammen i en F-35. I en F-16 bliver data fra radar, *targeting* pod og andre sensorer vist på hver sin skærm i cockpittet. Så det er op til piloten at kigge på den rigtige skærm, når der er brug for informationer fra en specifik sensor. I F-35 bliver al tilgængelig information samlet og bearbejdet af flyets computer, som så viser det på én samlet skærm. Og det overbliksbillede, piloten får, er meget, meget større end tidligere, da det ikke kun er fra flyets egne sensorer, at dataene kommer.

- Det betyder rent praktisk, at når du ser noget på skærmen, så ved du i første omgang ikke, om det er din egen flyver, der har genereret det, om det er en wingman eller *flight lead* derude, eller om det kommer fra en kontrolstation på jorden. Det er det, vi kalder fusion. Piloten har ét billede at kigge på med al data tilgængelig i stedet for at skulle hive data ud fra forskellige sensorer, forklarer Kim Jensen.

Piloten vælger så selv, hvornår det er vigtigt at vide, hvor data kommer fra. Kim Jensen er selv omskølet til F-35, og den store mængde data, som piloten har til rådighed, kom som en overraskelse for ham, første gang han sad i flyet under omskolingen i USA. For al flytrafik - lige fra små enmotors propelfly, som sprøjter marker, til kommerciel flytrafik og meget mere - var pludselig tilgængelig for ham.

- Jeg blev næsten skræmt over, hvor meget man får at

vide. Det er jo dejligt at flyve rundt derude og tro, at man er alene, fordi man ikke nødvendigvis lige kigger på radaren, eller fordi flyets radar ikke lige fanger det. Nu kom alle sensorerne ind, og jeg tænkte: Er der så mange, der flyver rundt derude?, siger han og griner.

Den øgede informationsmængde kommer til at betyde noget for måden, danske piloter i fremtiden skal arbejde på.

- Der kommer rimelig hurtigt ild i håret, fordi der i F-35 er meget mere data. Arbejds mængden i F-35 er til tider langt større dog i andre henseender noget nemmere, for data bliver præsenteret mere naturligt i F-35. Men det er ikke nødvendigvis blevet nemmere at være pilot, siger Kim Jensen.

Den samlende brik

Hvor en pilot i et F-16 var en brik i et stort puslespil og koncentrerede sig om den formation, han var en del af, så vil F-35 i langt højere grad være et af de elementer, som hele puslespillet er bygget omkring. Netop fordi den kan indsamle og videregende data til andre enheder - både i luften, på landjord og til søs.

- Der er ingen tvivl om, at F-35's mulighed for både at dele og indsamle informationer over forskellige netværk gør, at rollen fremadrettet i højere grad bliver informationsindhentning og distribution. Samtidig med at flyet er en kæmpe forøget kapacitet rent kampfly-mæssigt. En af de ting, der bliver lagt meget vægt på, er force *intergration*, hvor vi flyver 5. og 4. generationsfly sammen og så bruger det store overbliksbillede, som F-35 kan skabe, og sender informationerne ud til eksempelvis F-16-fly, så de i bedre tid eller med andre taktikker kan agere våbenplatform eller kan manøvrere i forhold til trusler eller andre opgaver. Så kan F-35 enten ligge foran eller bagved og være sådan en mini-central, der kan sende opgaver ud, siger Kim Jensen.

F-35 kan ikke kun danne sig et overblik over, hvad der sker i luften. Dens avancerede sensorer kan også detektere mål på jorden og videregende måloplysninger til andre enheder.

- Så det er en force *multiplier*, der vil kunne måludpege til skibe, hærens kampvogne eller bare folk, som går rundt med det rigtige udstyr, og skabe et bedre overblik. Det er noget af det, som F-35 er rigtig stærk til, siger Kim Jensen.

Derfor passer F-35 rigtig godt ind i tankerne om multi-domæne-operationer (MDO) (det kan du læse mere om i *Officeren* nummer 6, 2023). For her er det netop deling af data og kamp på tværs af de fem domæner, luft, land, sø, cyber og space, som er nøglen til konceptet.

- Der er en vis forventning om, at vi står lidt i spidsen for MDO. Fordi F-35 nok er den platform, der har det tydeligste præg af det. Og der er ingen tvivl om, at F-35 kan være nøglen til at åbne MDO for resten af Forsvaret. Specielt når der er flere F-35 sammen til at skabe et overblik, hvor

flyene både indhenter, skaber og viderefremidler informationer til alle domæner. Det kan forhåbentlig gøre, at beslutningskæder og beslutningsgrundlag bliver både bedre og hurtigere, siger Kim Jensen og fortsætter:

- Det klassiske eksempel var et forsøg, amerikanerne lavede, hvor F-35 fik at vide, at der var skudt et ballistisk missil af. F-35 laver måludpegning på det, sender informationerne videre til et krigsskib, som så engagerer det her missil. Der er alle domænerne med, og F-35 er det, der binder tingene sammen. Den bliver et meget centralt punkt i den tanke, uden at den bliver et nyt AWACS-fly. Fordi den stadig kun er et kampfly med én pilot i, siger Kim Jensen.

Ansvar for at trykke på knappen

De muligheder, som F-35 giver i forhold til deling af data og måludpegning, åbner for nogle diskussioner om ansvar. Under missioner i Libyen og senest i Irak og Syrien havde Danmark det, der kaldes en *Red Card Holder*. Det var en erfaren pilot, som sad i hovedkvarteret, og inden et dansk F-16 anvendte våben, skulle vedkommende give grønt lys. Det kunne være allerede i planlægningsfasen, men det kunne også ske i realtid, hvis der pludselig blev kaldt på hjælp. Men når alle pludselig leverer data til hinanden, og våben kan affyres fra en anden enhed end den, der har udpeget målet, så bliver ansvaret mere ugenomsigtigt.

- Hvis vi har en F-35, som ser et eller andet ude i luften, og der er et skib, der skal engagere det, hvor ligger ansvaret så? Det kan også være os, der udpeger en bil eller nogle tropper på jorden, som hæren kan beskyde med

STEALTH

F-35 har den egenskab, som populært kaldes *stealth*. Officielt taler man om radartværsnit, som er størrelsen på det ekko af radarbølger, som et objekt sender tilbage til radarstationen. Der er mange faktorer, som spiller ind på et flys radartværsnit. Det er blandt andet, at der ikke er rette vinkler på flyet, som reflekterer radarstråler tilbage. Våben bæres også internt i F-35, da våben på vingerne vil øge radartværsnittet. F-35 har også en speciel coating på overfladen, som absorberer radarbølger. Det er alt sammen egenskaber, som gør flyet svært at se på radar, men det er altså ikke usynligt for radar, bare meget sværere at se end et almindeligt fly. I dagligdagen og på missioner, hvor man gerne vil vise, at man er til stede, har flyet radarflektorer på sig, ligesom der kan monteres våben og andet på vingerne, som man kender det fra en F-16, for at øge radartværsnittet.

artilleri. Hvem bestemmer, hvornår vi trykker på knappen? Det rejser en masse spørgsmål, og det er en del af det at implementere sådan en ny platform. Det er ikke kun teknikere, servicefolk og piloter, der skal være dygtige til det her. Det er også alt det udenom, siger Kim Jensen.

Data er et ekstra led

Et andet område, som kommer til at ændre sig, er selve planlægningen af missioner og debriefing efterfølgende. Udviklingen inden for de to områder er noget, som er sat i system i takt med, at danske F-16 begyndte at blive udsendt på skarpe missioner rundt om i verden. I dag foregår det i samarbejde mellem pilot og en dedikeret *mission planner*. Piloterne vælger taktikerne og finder ud af, hvilke våben der skal bruges, og mission planneren tegner populært sagt streger på kortet og programmerer systemer i flyet. Efterretningspecialister leverer efterretningsoplysninger. Herefter bliver informationerne overført til flyet. I F-35 bliver data og informationer et ekstra led i planlægningen.

- F-35 er i langt større grad puslespillet, hvor vi skal have brikkerne til at passe ind efterfølgende. Det handler stadig om den formation, man flyver i, for flyene snakker rigtig meget sammen. Men det handler også om, hvem vi skal snakke med, hvornår og hvilke informationer der skal ud, og hvor de skal hen, hvilke informationer vi modtager, hvem vi er afhængige af, og hvem der er afhængige af os, fortæller Kim Jensen og fortsætter:

- Derfor bruger vi også simulatorer meget mere operativt, end vi har gjort med F-16. For der kan man øve på de her ting. Man kan sige holdt, stop - og mens computeren lige resetter, kan man tale sammen om, hvordan vi gør det her anderledes?

Mere simulatortræning

For at flyve et avanceret femtegenerations-kampfly kræver det god træning. Da F-35 ikke findes i en træningsudgave med to sæder som eksempelvis F-16, så skal den indledende uddannelse klares i simulator. Danmark har indkøbt fire simulatorer, som er mindst lige så avancerede som selve flyet.

- Der er ingen tvivl om, at F-35-simulatorerne er et gevaldigt skridt i forhold til det, vi havde i F-16. Så de bruges i langt større udstrækning til at træne. Da jeg blev omskølet fra F-16, fik jeg et program på ti simulator-ture i F-35, hvor jeg gennemgik alle systemerne, og hvor instruktørerne indsætter en masse fejl på flyets systemer. Derefter var det ud at flyve det rigtige fly. Så første gang man flyver F-35, er man alene, og man har kun fløjet i simulator, forklarer Kim Jensen.

Men også efter at en pilot er uddannet, er simulatoren et kraftfuldt og økonomisk fornuftigt redskab til træning.

- Det er dyrt at flyve F-35, så vi lægger det, der giver mening, over i vores simulatortræning, og det er rigtig meget. Netop fordi det er en simuleret verden. Vi kan stoppe den, og vi kan sætte lige præcis de ting op, vi gerne vil udfordres på. Vi kan lave en nødprocedure, hvor der sidder en instruktør, som får alt til at bimle og bamle inde i flyveren, og så skal du ellers håndtere det. Eller vi

”

Jeg ved godt, at det er os, der har fået flyene, men det er Danmarks kampfly, og vi lægger ret meget vægt på, at vi alle får gavn af dem.

Kim Jensen, oberst og chef for Flyvestation Skrydstrup

kan med vores fire simulatorer sætte en firskibsformation fuld, skarp mission op, hvor der er luft- og jordtrusler, der er dårligt vejr og alt andet, som vi vil trænes til i en krigsskarp mission, hvor vi bliver udfordret på det operative niveau, på vores doktriner, vores viden og anvendelse af systemerne og alle de ting, som gør, at vi bliver bedre til det, vi gør, siger han.

Personligt flyver Kim Jensen ikke så meget som de operative, så for ham er simulatoren vigtig for at holde sine evner ved lige.

- Jeg flyver ikke som den operative, super hotte pilot. Så en af de ting, jeg gør, når jeg skal ud at flyve, det er, at jeg flyver i simulatoren og beder dem sætte et lignende scenarium op, så jeg får tastet på de rigtige knapper, når jeg nu ikke flyver dagligt, som eskadrillepiloterne gør, fortæller Kim Jensen.

Selvom det er en simuleret virkelighed, så glemmer hjernen hurtigt, at piloten ikke sidder i et rigtigt fly med rigtige trusler.

- Jeg kan love dig, at både hjernen og pulsen kører på højtryk, når du sidder i simulatoren og er på en god mission. Så kommer vi alle ud med gennemblødt flyvedragt, til trods for at vi har siddet helt stille inde i en ret kold bygning. For når man først sidder derinde, så lægger man ikke så meget mærke til det, fortæller Kim Jensen.

Med de muligheder simulatortræning giver, vil vægtningen af simulator og rigtig flyvning i fremtiden være anderledes. Kim Jensen ser, at der vil være mere simulation og lidt mindre flyvning, end der er i dag med F-16.

- Men vi må heller ikke lave vægtningen forkert, for man skal ikke tage fejl af, at der er meget stor forskel på at flyve en rigtig flyver og at sidde i en simulator, siger han.

Virtuelle øvelser

Perspektiverne for simulationstræning rækker ud over uddannelsen og den daglige træning. For F-35-programmet arbejder med et koncept, der hedder *Live Virtual Construct*. I al sin enkelthed går det ud på, at man kan linke simulatorer op med fly, som flyver ude i den virkelige verden.

- Det kunne være fantastisk at have fire fly flyvende i en simulator, som er linket op med fire fly, der flyver ude i den rigtige verden. Det giver selvfølgelig nogle udfordringer, for man kan se simulatorflyene på sin skærm, men når man kigger ud af cockpittet, så mangler der noget. Fra dansk side er det noget, der skal udbygges, og konceptet er heller ikke helt færdigudviklet, fortæller ham.

I den rent virtuelle verden ligger der også muligheder for at træne sammen med vores partnerlande ved at linke simulatorerne sammen, så danske piloter træner med hollandske, finske, tyske eller amerikanske piloter.

- Der er nogle sikkerhedsprotokoller, og F-35-programmet er bygget op, så det er lidt mere bilateralt mellem USA og deltagerlandene, men der er muligheder, og jeg er sikker på, at det på længere sigt bliver en ting, som vi også kommer til at udnytte og få rigtig stor gavn af, siger Kim Jensen.

Den sidste nye F-16-pilot

For de erfarne piloter, der har fløjet F-16 i mange år, er der stadig meget, der skal læres - og ikke mindst aflæres -, når de arbejder med de nye kampfly. Men historien med F-16 i en dansk kontekst er snart et afsluttet kapitel, og fremtiden sidder i en F-35.

- Det bliver spændende, når vi får de første piloter igennem, som aldrig har fløjet F-16. De er netop begyndt på F-35-omskolingen, så vi har sagt farvel til vores sidste nye F-16-piloter. Det interessante bliver at se, hvad forskellen er for os, der har skullet aflære nogle ting og lære noget nyt, og så dem, der er født ind i F-35, slutter Kim Jensen. ■

”

Der kommer rimelig hurtigt ild i håret, fordi der i F-35 er meget mere data. Arbejds mængden i F-35 er til tider langt større dog i andre henseender noget nemmere, for data bliver præsenteret mere naturligt i F-35. Men det er ikke nødvendigvis blevet nemmere at være pilot.

Kim Jensen, oberst og chef for Flyvestation Skrydstrup

Uden for hovedbygningen på F-35 Campus ligger 22 sammenhængende hangaretter, det vil sige hangarer med porte i begge ender, som de nye kampfly kan parkere i.

F-35

CAMPUS

F-35 er en milliardinvestering, men det er de nye bygninger, som skal huse kampflyene, også. Dyk ned i detaljerne om Forsvarets mest moderne domicil – F-35 Campus.

TEKST MICHAEL AAGAARD JENSEN

PÅ FLYVESTATION SKRYDSTRUP STÅR ET KÆMPE, NYT ANLÆG KLAR til at servicere Danmarks nye kampfly - F-35. Området hedder F-35 Campus. Det er her de fire F-35, som allerede er kommet til Danmark, holder til, og det er her, alle, som har noget med F-35 at gøre, kommer til at arbejde, når alle 21 fly er fuldt operative i 2027.

Campusområdet fylder, hvad der svarer til 45 fodboldbaner. Uden for hovedbygningen ligger 22 sammenhængende hangaretter, det vil sige hangarer med porte i begge ender, som de nye kampfly kan parkere i fordelt på to rækker. Tæt på dem ligger hovedbygningen, som med sine 40.000 m² indeholder undervisnings-, kontor- og velfærdsfaciliteter samt en række specialværksteder, lagerfaciliteter og simulatorer.

Bygget med fokus på støj

Byggeriet er i milliardklassen, og det var ikke givet på forhånd, at F-35 skulle have sin egen campus. Faktisk var planen i første omgang at kigge på at ombygge de eksisterende faciliteter til F-16, så de passede til F-35's specielle behov. F-16-faciliteterne blev taget i brug i 1980, altså for 44 år siden, fortæller Jan, der er major og leder af det logistiske operationscenter ved Fighterwing Skrydstrup.

- Vi begyndte med at se på, hvad der skulle til for at understøtte flyene, og gik ret tidligt væk fra ideen om at ombygge. Samtidig bevilligede politikerne flere penge, og derfor står vi her, hvor vi står i dag. Det er et kæmpe fremskridt, at vi kunne få lov til at lave tingene, så de passede. Samtidig har været en del debat om støj for naboerne, så det gennemgående tema i det her nye byggeri er støj. Alt, hvad der er blevet bygget, har fokus på, at vi udleder så lidt støj ud mod naboerne som muligt, siger Jan.

Derfor er der også inden for perimeterhegnet bygget en høj jordvold med en stålmur ovenpå, der i alt er 13 meter, for at skærme naboerne mod støjen. Jan oplever, at støjdæmpningen virker.

- Når flyene kommer, kan vi selvfølgelig høre dem, når de taxier ned. Der larmer de faktisk en del, men når de kører ind i hangarettet, så dæmper det helt vildt. Jeg sidder på et kontor, der vender ud mod flightlinen, og nogle gange kan vi faktisk være i tvivl, om flyene er startet op derude, fortæller han.

Fokus på effektivitet

Samtidig er der i byggeriet lagt fokus på effektivitet. Her har man hentet inspiration fra de gange, F-16 har været udsendt.

- Vi så på, hvorfor det fungerer så godt, når vi er udsendt. Der havde vi seks fly med, og de var næsten altid grønne, altså flyene var klar. Langt hen ad vejen er det, fordi det er den eneste opgave, folk har, og alle står klar på flightlinen til at hjælpe. Det har vi prøvet at kopiere ved at lave det, vi kalder et one-line koncept. Så alt, hvad der omhandler F-35, det er i den her bygning, forklarer Jan.

Derfor er alle faggrupper, der har noget med F-35 at gøre, nu samlet i bygningen. Her er specialværksteder, lagerfaciliteter og værksteder. Piloter og mission-plannere sidder også i bygningen, som ligeledes huser simulatorer, kantine og fitnesscenter. Og selv om bygningen er stor, er der ikke langt til den person, man lige har brug for.

- Vi har haft en flyvestation, hvor vi var placeret langt fra hinanden. Dem, jeg før skulle køre fem kilometer for at få fat i, de sidder nu to etager under mig, og derimellem sidder piloterne. Alt hvad der omhandler F-35 er i den her bygning. Har du behov for en elektriker, så kan han være der lige med det samme, frem for at vi skal ringe efter ham, og så kommer han om en halv time. Vi kan mødes og tage beslutninger lynhurtigt, fortæller Jan.

Godt samarbejde om byggeriet

Men det har været et stort arbejde at nå dertil, hvor F-35 Campus er nu. Her har samarbejdet med Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse (FES) været altafgørende.

”

Vi har haft en flyvestation, hvor vi var placeret langt fra hinanden. Dem, jeg før skulle køre fem kilometer for at få fat i, de sidder nu to etager under mig, og derimellem sidder piloterne. Alt hvad der omhandler F-35 er i den her bygning.

Jan, major og leder af det logistiske operationscenter

F-35 Campus er 300.000 m², hvilket svarer til lige over 45 fodboldbaner. Bygningskomplekset har 40.000 m² under tag. Hele området er omkranset af en 13 meter høj støjdæmpende vold. Prisen for F-35 Campus endte på cirka 1,4 milliarder kroner. Der kommer til at være 21 F-35 på området, når alle fly er leveret. De sidste seks fly vil permanent være i USA, hvor de skal bruges til uddannelse af nye piloter.

- FES har været rigtig gode til at hjælpe os med at komme igennem processen. Hvor vi måske er mere løsningsorienterede, så tog de os lidt tilbage til sigtekasserne. Vi fandt ud af, hvem der i hverdagen skulle have kontakt med hvem. Så lavede man mapping af det og prøvede at designe bygningen efter det. Der er tænkt meget over, hvordan man både vertikalt og horisontalt bevæger sig i bygningen, for at det er effektivt, fortæller han.

Selvom F-35 rent størrelsesmæssigt ligner F-16, så stiller det nogle helt andre krav til faciliteterne. For det første er IT meget vigtigt. Det meste interaktion med flyet foregår fra en computer. Samtidig hører der et helt nyt logistik- og informationssystem til flyene, kaldet ALIS.

- Så når vi skal noget, så logger vi på ALIS og arbejder derinde. Så det er rigtig vigtigt, at IT-systemet hele tiden er oppe at køre, så vi kan få opdateringer og lignende. Derfor har vi også fået en helt ny IT-afdeling, som står for support på ALIS-systemet. Det er første gang, at jeg har hørt om, at en wing har ansvaret for et større selvstændigt, operativt IT-system, fortæller Jan.

Flyene kræver også meget mere strøm end F-16 til at drive sine computere, når de eksempelvis skal serviceres. Kraftigere computere udvikler også mere varme, så køling af flyenes sensitive elektronik er også vigtig. Det samme gælder simulatorer, som har store krav til ikke kun sikkerhed, men også temperatur og luftfugtighed

En af de ting, som gør et femtegenerations kampfly unikt, er det, der populært kaldes stealth - eller radartværsnit, som det mere korrekt hedder. Her spiller F-35's specielle overfladecoating en stor rolle, da den er med til at absorbere radarbølger, så de ikke bliver kastet tilbage til radaren, hvorved flyet bliver så lille på radaren som muligt.

- Den skal vi kere os meget om, for når man bryder over-

fladen på en eller anden måde, så skal man genskabe den. Det kræver den rette temperatur og fugtighed, hvilket igen kræver, at vores dokke og hangaretter er klimastyrede, fortæller Jan.

Bibel for byggeriet

Det var med alle de ting i baghovedet, at man gik i gang med at planlægge byggeriet, som på grund af projektets størrelse og kompleksitet blev angrebet på en lidt anden måde end normalt.

- FES har lavet en NFP-afdeling (New Fighter Program, red.). Vi har haft en fast projektleder på, så vi havde én indgang. FES har været supergode, måske også netop fordi de har haft mulighed for at afsætte faste ressourcer. Det er fedt, når man har nogen, der er 100 procent dedikeret til projektet, fortæller Jan.

Der findes, som Jan udtrykker det, en bibel for, hvilke krav der er til faciliteter, som skal huse F-35. Den har man fulgt, dér hvor det gav mening. Nogle ting er dog anderledes i forhold til de amerikanske specifikationer.

- Det kunne være danske arbejdsmiljøkrav, som er anderledes end de amerikanske. Så er det blevet lagt oven på specifikationerne. Så nogle steder har vi måttet gøre noget mere, fordi vi i Danmark har større krav til plads, udsugning og sådan nogle ting, fortæller han.

Krig og corona

I 2019 begyndte byggemodningen af området, og i 2020 gik byggeriet i gang. Uheldigvis ramte nedlukningerne på grund af corona-pandemien kort tid efter. Med den fulgte forsinkelser og leveringsproblemer. Da det var overstået, fik den russiske invasion af Ukraine sendt blandt andet stålpriserne på himmelflugt.

- FES har været nødt til at klippe en tå og hugge en hæl i forhold til budgetterne. Man kan jo ikke risikere, at bygherren går konkurs, fordi stålpriserne pludselig er fordoblet. Corona har mest gjort, at vi er blevet presset på tid, for vi lukkede ned i perioder. Men ser man tilbage på størrelsen af byggeriet, så er det egentlig ret imponerende, at vi med et offentligt byggeri af den her størrelse er nået hertil, hvor vi er nu, siger Jan.

Byggeriet er derfor heller ikke helt færdigt. Men den primære forsinkelse er skubbet ud på den ene del af de to rækker af hangaretter, så Fighterwing Skrydstrup var klar til at modtage de første fly.

Mængden mangler

Således står man nu med et byggeri, som lever op til de forventninger, der var til den nye facilitet.

- Man kan jo altid være den urimelige bruger, men jeg synes faktisk, at vi har prøvet at være rimelige. Der er ikke guld på vandhanerne nogen steder, og der har selvfølgelig været økonomiske begrænsninger. Vi har hele tiden sagt, at vi bygger til det, vi planlagde i 2018 - 27 fly og så og så mange mennesker. Så selv om man måske godt kunne ønske sig mere plads, hvis vi eksempelvis nu fik flere fly eller flere folk, så var det en bunden opgave, at vi kun bygger til det, vi planlagde fra begyndelsen, fortæller Jan. ■

ET TUNGT FLY

F-35 er ikke meget større end F-16. Det er knap en meter bredere, en smule lavere og har nogenlunde sammen længde. Til gengæld vejer det næsten dobbelt så meget, hvilket betyder, at der skal tænkes over tryk, når der skal designes bygninger til det.

LEVERANDØR TIL DET DANSKE FORSVAR

Mission critical training

... Anytime - Anywhere

Med en stærk produktfamilie er IFAD i stand til at levere komplette simulationsbaserede træningsløsninger til forsvarets uddannelse og forberedelse af internationale missioner.

IFACTS
FAC/FO TRAINER

INTS
NAVAL TACTICAL SIMULATOR

IRAD
RADAR SIMULATOR

IRAS
RADIO SIMULATION

ISIMGW
SIM GATEWAY

Med basis i 25 års erfaring og et tæt samarbejde med vore kunder leverer vi optimale løsninger, der opfylder forsvarets krav til kvalitet og budget. Vore løsninger anvendes til taktisk træning, Search&Rescue, FAC/AO træning og træning i radiokommunikation. Alle vore løsninger sikrer interoperabilitet og muliggør distribuerede værnssælles øvelser med både virtuelle og fysiske enheder.

**Naval tactical training - Communications training - Close Air Support & Call for Fire training
Distributed exercises, Simulator-, C2- and Sensor interoperability, Link and gateway systems**

IFAD · Østre Stationsvej 43, 2 · DK-5000 Odense C · T: +45 63 11 02 11 · info@ifad.dk · www.ifad.dk

LOGISTIK

I EN NY FORM

Vedligeholdelsen af F-35 bliver markant anderledes, end Forsvaret er vant til. Danmark ejer nu ikke længere selv sine reservedele, når vi går fra F-16 til F-35. Til gengæld får vi adgang til alle lagre globalt.

TEKST MICHAEL AAGAARD JENSEN

NÅR DER ER EN FEJLMELDING PÅ EN F-16, SÅ HENTER FLYMEKANIKERNE DEN RESERVEDEL, der mangler, på lageret i Skrydstrup. Det lager er fyldt med komponenter, som Danmark selvstændigt har indkøbt. Det vil sige, at Danmark har vurderet, at der skal være fem af den her komponent på hylderne, og så er der lavet en kontrakt på indkøb af dem. Alternativt kan man fået den defekte del repareret. Begge løsninger er ofte en tidskrævende proces.

Men sådan kommer det ikke til at fungere i fremtiden. Med F-35 er Danmark en del af udviklingsprogrammet, og det er ikke Forsvaret, men F-35-programmet, som står for at beregne, hvad vi skal have liggende på lager, fortæller Jørgen, der er major og leder af F-35 Aircraft Maintenance Squadron.

- Ud fra, hvad Danmark sætter af mål for flyvetimer, hvor mange fly vi har, og at vi vil have en rådighedsgrad på omkring 70 procent, så beregner programmet, hvad Danmark skal have liggende af stumper på lager. Det er den fundamentale forskel i forhold til F-16. Ideen er så, at vi får effektiviteten op og omkostningerne ned, fortæller han.

Et globalt lager

Det er altså ikke Danmark, som bestemmer, hvad sikkerhedsbeholdning og lagerstørrelse skal være. Det styres fra programmet i USA. Mange af reservedelene ligger stadig på et lager i F-35-komplekset på Flyvestation Skrydstrup, men Forsvaret har ikke selvstændigt bestemt, hvad der ligger på hylderne. Faktisk er de flyspecifikke reservedele på det danske lager ikke en gang vores. Rent juridisk tilhører de den amerikanske stat. For det danske lager skal ses som en del af et globalt netværk af lagre for hele F-35-programmet.

- Vi har det, man kalder en "Global Spares Pool", hvor vores lager egentlig bare er en fysisk lokation for de her

dele. Det gør, at en del først rent juridisk er vores, når den bliver skrevet ud og brugt på et af vores fly. Samtidig åbner det så for et kæmpe lager. Så når vi rekvirerer en stump, og den ikke er på lager, får vi den fra et regionalt lager i Europa, i USA eller fra en anden base. Det betyder også, at vores forsyner her ved Fighterwing Skrydstrup godt kan få en plukkeseddel og skal ud og finde en del på lageret, som skal videre til eksempelvis Norge, fortæller Jørgen.

Tidssvarende lager

Hvor hurtigt, og hvorfra man får delen, afhænger af, hvor stor betydning den har for flyets evne til at operere. Er det noget, som holder et F-35 på jorden, får den en høj prioritet. Er flyet ovenikøbet indsat i en operation, bliver prioriteten endnu højere.

- Det sker ikke så tit, at vi skal sende en del fra vores lager videre, for idéen er, at brugernes lagre er brugernes, men er der en høj prioritet, og reservedelen kan komme hurtigere frem, hvis den bliver sendt fra vores lager, så gør man det. Så får vi en ny del et andet sted fra, fortæller Jørgen.

Minimum en gang om året bliver det revurderet, om lagerbeholdningen er rigtig i forhold til de operative behov, Danmark har. Danmark kan også til enhver tid melde ind, hvis der sker en ændring i vores anvendelse af flyene, som kræver et andet niveau af vedligeholdelse. På den måde sikres det, at lageret altid er tidssvarende.

- Det giver ikke mening at have 100 procent af alting liggende på lager. Det ville vi heller aldrig selv have gjort. Komponenternes forventede gennemsnitlige levetid kontra flyvetimer og hvor mange stel, man har, afgør, hvor mange af en enkelt stump vi har liggende på lager. Det kan ændre sig, så programmet holder hele tiden øje med tingene. Hvis der er komponenter, som ikke holder

STORT VIDENSNETVÆRK

Ud over adgang til et globalt lager så er der igennem programmet også adgang til et stort netværk af viden. I USA sidder over 100 ingeniører, hvoraf nogle er danske.

- I ALIS kan danske flymekanikere rekvirere hjælp vedrørende alt fra reservedele til tekniske spørgsmål. Så i stedet for at vi har en enkelt ingeniør ved FMI, som er ekspert på motorer, så har vi og FMI nu også adgang til en hel afdeling af eksperter på flyets mange systemer, så vi kan trække på en vidensbank, som er meget større, end hvis vi skulle stå for det selv, fortæller Jørgen.

Foto: Michael Agaard Jensen

så længe som forventet, så kigger programmet på at få lageret opdateret, fortæller Jørgen.

ALIS styrer

En af de andre store forskelle fra F-16 til F-35 er, at IT er en integreret del af vedligeholdelse, drift og operationer. Med til det nye kampfly hører et IT-system kaldet ALIS. Det er det, der driver F-35 og alt det rundt om det. Man kan se på ALIS som IOS på en iPad. Det er et styresystem med forskellige apps nedenunder. Hver app har et specifikt formål i forhold til flyet, og de kan snakke med hinanden.

- Vi kan springe fra den ene til den anden. Hvis vi er i gang med fejlsøgning, så kan vi springe fra den fejl over til vedligeholdelse, hvor vi kan se, hvordan vi vedligeholder eller skifter den fejlramte del. Fra det kan vi klikke direkte over i supply-delen og få udpeget præcis den stump, vi skal bruge, rekvirere den i systemet og gå ned til vores supply-afdeling og få den udleveret, fortæller Jørgen.

Hver flydel er også udstyret med en elektronisk logbog, som definerer, hvilke specifikke fly og konfigurationer den passer på. F-35 kommer nemlig i tre udgaver, som hver især kan have flere konfigurationer med forskellige komponenter.

- Det er en fordel i forhold til tidligere, hvor vi i F-16 havde bloc 10 og 15, som var forskellige konfigurationer og versioner, som ikke nødvendigvis brugte de samme stumper. Det vil sige, vi skulle have to af den samme boks

på lager, fordi vi havde to forskellige konfigurationer af fly. Her sørger programmet for at styre vores aktuelle konfigurationer. Så vi kun har dele liggende, som passer til vores fly, siger han.

Fordi ALIS-systemet er specifikt til F-35, har det betydet, at Fighterwing Skrydstrup har måttet uddanne og ansætte en række IT-eksperter til at drive systemet.

- Systemet er styret centralt fra USA og er et lukket operativt system. Derfor kan vi ikke trække på den normale IT-support i Forsvaret. Så vi har lavet en relativt stor afdeling med IT-administratorer, som vi har måttet opbygge fra bunden af. Vi var lidt spændte på, om vi kunne skaffe eksperter, der var dygtige nok, men det har vist sig, at det ikke var noget problem. De er næsten fuldt bemandet nu, og de skal sørge for, at både hardware og software fungerer, som det skal. Det er helt nyt for os, men vi har forberedt os på det i flere år, og de har haft mange ture på den anden side af Atlanten, siger Jørgen.

Det digitale værksted

Den digitale integrering går helt ud til mekanikerne ved flyene. De fejlsøger digitalt ved at koble sig på flyet med en computer. Fra den kan de styre flyets forskellige systemer, når de skal vedligeholde og teste.

- Så i stedet for at starte flyet op, prøve af, flyve og komme tilbage, så kan vi nu i meget højere grad simulere det fra computeren. Så fejlsøgning er meget mere avanceret. Det kræver selvfølgelig en omstilling. Lige nu er jeg så

heldig, at de fleste af de flymekanikere, som er omskolet, er i den yngre kategori. Så det samler de ret hurtigt op. Men det er stadig en flyvemaskine, der er stadig mekaniske dele, så vi har stadig behov for et højt håndværksmæssigt niveau, fortæller Jørgen.

Et andet sted, hvor der stilles høje krav til håndværket, er F-35's specielle overflade, som hjælper med at gøre flyet svært at se på radar.

- Flyets overflade er jo en del af selve våbensystemet. Det er helt nyt for os at arbejde med. Det har vist sig at være noget mere teknisk avanceret, end vi lige havde forestillet os. Det skal genskabes, hvis vi har brudt overfladen. Det gør vi ofte, hvis vi skal ind og lave et eller andet, og så skal det genskabes. Det har virkelig krævet nogle specialiserede flymekanikere og stiller store krav til den håndværksmæssige kunnen. Det er ikke bare én måde, det skal gøres på. Afhængigt af, hvor på flyet det er, så er det forskellige overflader, som skal genskabes, og der skal bruges mange forskellige produkter, siger han.

Ekstra praktisk uddannelse

Langt størstedelen af de teknikere, som arbejder på F-35, kommer fra F-16. Der er nogle enkelte nyuddannede, som kun har haft med F-16 at gøre i praktik, inden de er kommet på omskoling i USA. Omskolingen foregår i Florida og er primært teoretisk. Men man har fra dansk side sørget for ekstra praktisk uddannelse til mekanikerne. Efter fire måneders teori i Florida er de taget cirka to måneder til

EN FORSIKRING

Et system af reservedele, der styres fra et F-35-program i USA, kan virke som et svagt led i tilfælde af international konflikt eller en hastig udsendelse. Men her har Danmark købt sig noget sikkerhed i form af en Deployment spares package. Det er en reservedelspakke i mobile containere med alt, hvad der skal bruges, for at Danmark kan operere flyene i 30 dage uden hjælp fra programmet. Den er dimensioneret til et forudbestemt setup. Det kunne være en international operation på en ukendt base med et forudbestemt antal fly i en konflikt med en forudbestemt intensitet. Ud fra de krav, som Danmark har defineret, har F-35-programmet så beregnet, hvad der er brug for, så Danmark kan klare sig selv i 30 dage. Inden de 30 dage er gået, kalkulerer man med, at der er etableret forsyningslinjer fra programmet til der, hvor vi nu er. Det er Danmarks sikkerhed for, at vi kan blive ved med at operere i tilfælde af en international konflikt både ude og hjemme.

”

Flyets overflade er jo en del af selve våbensystemet. Det er helt nyt for os at arbejde med. Det har vist sig at være noget mere teknisk avanceret, end vi lige havde forestillet os.

Jørgen, major og leder af F-35 Aircraft Maintenance Squadron

Luke Airforce Base, hvor omskolingen af de danske piloter foregår.

- Her er det Lockheed Martin, som vedligeholder flyene. Der har vi så haft mulighed for at få praktisk erfaring på de danske fly på basen. Vi har ydermere haft teknisk personel udstationeret på Luke imellem seks måneder og to et halvt år. De var timet til at komme hjem, lige inden de første fly kom til Danmark. Så de var trænet på flyene og havde prøvet at operere dem over en længere periode, fortæller Jørgen og fortsætter:

- Det har vist sig at være en rigtig god investering. For vi har nærmest kunnet operere med det samme. Derfor jeg synes godt, vi kan prale lidt af niveauet på vores teknikere. Vi er kommet rigtig godt fra start. Vi flyver nu to pas om dagen, flere gange om ugen, og det er faktisk rigtig godt. Specielt hvis vi kigger på vores partnere i Europa. De har brugt noget længere tid på at nå dertil, siger han.

Fighterwing Skrydstrup mangler stadig at få flere fly leveret, men udfordringer med en softwareopdatering har forsinket leverancen af de næste syv fly. Det giver en udfordring med at producere de planlagte flyvetimer i Danmark, fortæller Jørgen.

- Vi mangler lidt flere fly at arbejde med. Det er klart, at jo længere levering af de næste fly bliver udskudt, jo hurtigere skal vi løbe, når de kommer, men rent logistisk går det fuldstændig efter planen hos os. Programmet er stadigvæk ved at opbygge den globale lagerbeholdning, så vi har haft fejl, hvor vi måtte vente lidt på en del, men når vi kan lave en prioritet ét på en del, så gør vi det. Så får vi den fra et eller andet sted i verden. Vi har som udgangspunkt ikke oplevet at vente længere end maksimalt 14 dage på en stump. Det kan måske godt lyde af meget, men i flyverdenen er det ikke ret lang tid. Ellers har programmet leveret fra et eller andet sted i verden inden for en uge. Så alt i alt går det rigtig godt. ■

RWS

Defence & Law Enforcement

ET MÅL ET SKUD ET VALG

RWS GmbH - Din pålidelige partner under indsats, træning og simulering.

Som førende producent inden for innovativ ammunitionsteknologi udvikler og tilbyder vi småkalibret standard- og specialammunition til et stort antal formål. Præcis, pålidelig og sikker. Vi udarbejder og finder sammen frem til de bedste løsninger i forbindelse med aktuelle og fremtidige udfordringer.

RWS GmbH / info@rws-tech.com / www.rws.technology.com

BDT

RWS GmbH is part of the Beretta Group and member of the BDT alliance.
Denne annonce anvendes til præsentation af vores virksomhed. Salg sker udelukkende til offentlige kunder.

7,62x51 DM111A2

KVALIFIKATIONSTILLÆG BORTFALDET UDEN FORHANDLING

I OFFICEREN NR. 3 2023 OMTALTE VI EN SAG, hvor en myndighed havde ladet et kvalifikationstillæg bortfalde uden forhandling med den pågældende officer. Ydermere bragte vi i *Officeren* nr. 5, 2023 en artikel om personlige omklassificeringer af tjenestemænd (M322 og M332). Hovedbudskabet var begge steder, at kvalifikationstillæg kun kan ændres i opad- eller nedadgående retning efter aftale med den pågældende tjenestemand.

Foranlediget af de to artikler har to relativt nyudnævnte officerer henvendt sig

til sekretariatet. Den ene er blevet omklassificeret til M322, den anden er blevet udnævnt til M331. De er derfor steget i fast løn og pensionsskalatrin. Men desværre er deres personlige kvalifikationstillæg blevet nulstillet i forbindelse med henholdsvis omklassificeringen og udnævnelsen, og hverken HOD eller de pågældende selv ligger inde med aftaler eller anden form for forhandlingsresultat, der dokumenterer, at ændringerne er blevet forhandlet, inden de blev gennemført.

Søren Wad Clausen

OFFICEREN

Nr. 2 /2024, 33. årgang

ISSN: 2445-5326
Fagbladet Officeren er udgivet af Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD)
Borupvang 2B, 2. tv
DK-2750 Ballerup
Tlf. +45 3315 0233
Fax: +45 3314 4626
www.hod.dk
Facebook: Hovedorganisationen af Officerer i Danmark

Ansvarshavende redaktør:

Oberstløjtnant Niels Tønning
+45 2237 3966
niels@hod.dk

Redaktør:

Pressechef Vickie Lind
+45 5159 0742
vickie@hod.dk

Grafisk design:

ThinkCreative

Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S

Annoncer:

Ocean Design ApS
Dragstrupvej 12, Dragstrup
3250 Gilleleje
Annoncechef Casper Aistrup
cha@oceanmedia.dk
+45 3154 0300

Annoncepriser:

1/1 side: kr. 9.450
1/2 side: kr. 5.850
1/4 side: kr. 3.500
1/8 side: kr. 2.350
Priserne er inkl. 4 farver.

Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise annoncer, der strider mod bladets tone og ånd.

Deadline for indlæg og annoncer:

Blad nr. 3/2024: 13. maj
Som udkommer: 12. juni
Blad nr. 4/2024: 5. august
Som udkommer: 4. september

Abonnement: 828,- kr. pr. år.

Redaktion afsluttet den 2. april 2024.

Kontrolleret oplag: 5.122 i perioden 1. juli 2017 - 30. juni 2018

Fagbladet Officeren er via trykkeriet Jørn Thomsen Elbo A/S certificeret efter følgende internationale standarder: ISO 14001 miljøcertificering, ISO 9001 kvalitetscertificering, FSC-certificering og SvaneMærket. Magasinet er trykt på miljørigtigt papir med vegetabiliske farver.

8

– Evakueringen fra Kabul var helt klart den mest spændende operative opgave, jeg kan mindes. Både fagligt og operativt set var det på samme tid en stor udfordring. Men det var også meget givende at være et af tandhjulene i den proces. Det var virkelig spændende, det må jeg erkende.

Jens Lønborg
oberst

Læs: Officers-otium med stort O